

LUMINA PENTRU TOȚI

Revistă ilustrată de enciclopedie și de pedagogie pentru luminarea poporului

DIRECTOR ENIU D. BĂLTĚNU

BCU Cluj Central University Library Cluj

J. J. Rousseau.

născut la 28 Iunie 1712 și mort la 2 Iulie 1778.

Domni! abonați

Sunt rugați să ne trimită costul abonamentului prin mandate sau timbre postale la administrația revistei „Lumina pentru toți”, Strada Negustori, No. 7, București.

Opere apărute de Eniu D. Băltănu :

Studii asupra poezii didactice la Eleni, 4 lei. — Discurs asupra stilului de Bufon, traducere 30 bani. — **Metodul de a învăța pe copii cu înlesnire scrierea și citirea** după procedura fonomică, 35 bani. — **Invățământul intuitiv, lecția I, 20 bani.** — **Carmen Sylva, ilustrată, 30 bani.**

Se află de vânzare la librăria Fraților Ionițiu, Strada Șelari, și la administrația acestei reviste.

«LUMINA PENTRU TOȚI»

Cupriusul numerilor apărute :

No. 1. Prospectul. — Apelul. — Enciclopedia. — Pedagogia. — Educațiunea. — Carmen Sylva. — Invățământul intuitiv pentru copiii de ambele sexe după metoda și procedurile lui Pestalozzi și Fröbel. — Surdo-muții și metoda de a învăța să vorbească. — Morții noștri. — Victor Hugo. — Școlile particulare. — Doctorul fără arginți. — Studiul naturii. — Ce este de făcut pentru ridicarea României din punctul de vedere economic? — Școlile sătești din Ilfov sufer de un mare rău. — Mai am un singur dor (poezie) — Loteria viitorului edificiu al Ateneului. — Diverse. — Bibliografie. — Anunțuri. — Acest număr are cinci ilustrații.

No. 2. Pestalozzi. — Pedagogia lui Pestalozzi. — Cum Gertruda învață copiii săi. — Carmen Sylva (urmare și fine) — O multumire. — Glossă (poezie). — Educațiunea (urmare și fine). — Biserica. — O biserică zăgrăvită după regulile artei. — Sordo-muții Stejarul în România. — O aruncătură de ochi asupra Educațiunii. — Școlile Sătești și congresul didactic. — Literatura populară — Suferințele școlilor sătești. — Doctorul fără arginți. — Diverse. — Bibliografie — Corespondență. — Anunțuri.

No. 3. Invățământul intuitiv. — Cum învață Gertruda copiii săi. — Sordo-muții — Distribuția premiilor la școlile din Bărlad. — Apel. — Studiul naturii. — O aruncătură de ochi asupra Educațiunii. — Diverse. — Bibliografie. — Sarada. — Anunțuri.

No. 4. Cestiuni pedagogice. — Pedepsele copiilor. — Sordo-muții. — Scrierea și citirea. — Cum Gertruda învață copiii săi. — Distribuția premiilor la școlile din Bărlad. — În loc de răspuns revistei «Contemporanul». — Mare scribtoare școlară rurală sau d-l Stolojan și școlile sătești. — Bibliografie. — Sumare de reviste. — Deslegări. — Anunț.

ENIGMA I

Sunt cu patru laturi
Și mă plimb prin ogoruri;
Când pe mama mângâi
Eu cu dinții o sgârîi

ENIGMA II

Sunt apă fără să fiu lichidă,
Sunt o pulbere umidă.
Care mă formez la Joe
Răcéla mă încăldește pământul
Și când vii să te vizitez
De tunete nu răsună vântul.

LUMINA PENTRU TOȚI

Revistă ilustrată de enciclopedie și de pedagogie pentru luminarea poporului

DIRECTOR ENIU D. BĂLTĒNU

J. J. Rousseau.

născut la 28 Iunie 1712 și mort la 2 Iulie 1778.

Ceva despre viața lui Jean-Jacques-Rousseau ¹⁾

Intr'unul din numerile trecute ale acestei reviste, am vorbit în scurt despre Pestalozzi. Pentru că în acest număr se vorbește ceva despre metoda lui Rousseau; de aceea credem de a noastră datorie să dăm o scurtă notiță asupra vieții lui.

Rousseau al cărui nume complet este Jean-Jacques-Rousseau, s'a născut în Geneva, la 28 Iunie, 1712, și a murit în Franța, la 2 Iuliu, 1778.

Puțini ómenii au avut o viață așa de svânturată ca el, dar și mai puțini au avut un spirit așa de curios, care i-a atras când admirațiunea persónelor însemnate, când ura lor până în acel grad, în cât el a fost silit să fugă din țară în țară ca să pótă scăpa.

El a scris mai multe cărți, dar pentru noi cé mai însemnată este cé numită *Emiliã* sau *Despre Educațiune*; pentru-cã această carte este scrisă din punctul de vedere pedagogic, deși în unele privințe este contra adevăratelor rincipii pedagogice, dupe cum se va vedé, când vom vorbi în amănunt despre é. Póte că fără această carte Pestalozzi n'ar fi devenit părintele pedagogiei moderne.

Metódele lui J. J. Rousseau și Pestalozzi.

Jean-Jacques-Rousseau susține că copiii, înainte de etatea de 12 sau 13 ani, n'au de loc priceperea neapărat trebuinciosă pentru învățaturile ce li se predă, căci ei repetă fără să înțelégă, învață fără să se lumineze și nu culeg adese din educațiunea ce li se dă de cât deprinderea de a și face datoria fără s'o pricépă și de a înlătura puterea dascálului prin vulpenia scolarului.

Tot ce J. J. Rousseau dice contra acestei educațiuni rele este pe deplin adevărat, dar doctoria ce el propune pentru vindecarea acestui rău, este și mai ré. În adevér, dacã s'ar

¹⁾ Pentru că mulți din cititorii noștri póte că nu cunosc limba francesă, credem că le facem serviciu spunând cum se citește numele acestei persóne: Jean-Jacques-Rousseau se citește Jan-Jac-Ruso.

urma dupe sistemul lui, un copil care n'ar învăța nimic, pînă la etatea de 12 ani, ar perde șese ani prețioși din viața sa: organele lui intelectuale n'ar dobândi nici o dată flexibilitatea, ce le ar pute da numai exercițiul făcut în cei dintâi ani ai copilăriei. Obișnuința de a nu lucra ar fi așa de înrădăcinată în el, în cât i ar veni cu mult mai greu, dacă s'ar da la învățatură, pentru ântâia óră, tocmai la etatea de 12 ani, de cât dacă s'ar obișnui de la început, să privescă munca ca o lege naturală a vieții.

Dar decă Rousseau pretinde ca copilul să nu învețe carte, apoi în schimb el cere ca să i se dé o astfel de educațiune, în cât ar trebui ca fie-care om să și petrecă viața întrégă, pentru ca să facă educațiunea altuia. A susține de asemenea că copiii nu înțeleg ce învață și că din acéstă cauză, ei nu trebuie să învețe nimic; tóte acestea constituiesc un sistem care nu póte produce nici un folos omenirii. Metóda lui Pestalozzi însă póte avé folóse practice și o mare influență asupra mersului viitor al spiritului omenesc; de acea mi se pare că acéstă metóda ocupă locul de frunte între tóte metódele de învățămînt cari dau rezultate bune și cari duc la progrese sigure și repeđi.

Pestalozzi a studiat adânc cauzele cari fac ca copiii să nu înțelegă și de aceia metóda lui simplifică ideile și le dá treptat, așa că ele pot fi fórte bine înțelese de copii cari, fără să se ostenescă și fără să se desguste, ajung la rezultatele cele mai frumoșe.

Mergînd treptat prin tóte gradele judecării minții, Pestalozzi pune pe copil în stare să descopere el însuși cea ce vrea să'l facă să învețe; pentru că tot ce'i propune stă în așa de strînsă legătură, în cât al doilé raționament, adică a doua judecată a minții, este tot-d'a-una urmarea imediată a celui dintâiu. Pestalozzi conduce pe copii pe o cale așa de lesniciósă și practicabilă, în cât ei învață științele cele mai abstracte tot așa de lesne ca și ocupațiunile cele mai simple. Fie care pas în aceste științe abstracte este tot așa de ușor, față cu cel precedent, ca și urmarea cé mai naturală, trasă din împrejurările cele mai obișnuite.

Copii se desgustă de carte și'i apucă un fel de ostenelă, când li se tot dá lecțiuni mereu înainte fără ca ei să fi priceput bine, cea ce ei însiși cred că știu sau că au învățat. In

asemené cas, în capul lor se află un fel de confuziune, care'i face să se témă de or ce examen mintal și le insuflă un desgust fórte tare contra muncéi. La Pestalozzi nu se află nici urmă din aceste rele, pentru că la el învățătura este o petrecere plăcută pentru copii, nu dóră că din învățătura li se face un joc cea ce ar face ca plăcerea să se schimbe în urât și învățătura în frivolitate; ci, pentru-că ei gustă încă din copilărie, plăcerea omului matur, adică cî înțeleg și îndeplinesc or-ce sarcină.

Din acestea rezultă că metoda lui Pestalozzi este cu adevărat bună; é nu este o descoperire cu totul nouă, ci o aplicațiune luminată și perseverantă de adevăruri cunoscute mai dinainte. Răbdarea, observațiunea și studiul filosofic al procedurilor spiritului uman, l'aũ făcut să cunoscă partea elementară a cugetărilor și desvoltarea succesivă. A-fară de acestea, el a împins mai departe de cât or cine teoria și practica gradațiunii în învățământ. Ar fi fórte mult de dorit ca profesorii cei bunî cari aũ adoptat principiile lui, să le aplice nu numai la gramatică, geografie și musică, ci și la istorie care nu este metodic predată. La Pestalozzi, este o priveliște atrăgătoare și unică în felul ei, când veđi că acele obrazuri de copii cu trăsuri rotunde și delicate, iaũ într'un mod natural o espresiune seriósă, adică ei sunt atenți de sineși și consideră studiile lor ca un om care s'ar ocupa de propriile sale afaceri, și este vrenic de însemnat că pentru îndemnarea lor la lucru nu sunt trebuincióse pedépsa nici recompensa

Rousseau voia să supună pe copil legii destinatei. Pestalozzi crează el însuși această destinată în cursul educațiunii copilului și dirige decretelile ei pentru fericirea și perfecțiunea copilului.

Copilul se simte liber, pentru că simte plăcere în ordinea generală care 'l încunjóră și a căriia egalitate perfectă nu este de loc deranjată, nici chiar prin talentele, mai mult saũ mai puțin distinse ale unora. Ací nu este chestiunea de succes, ci de progres către un scop la care tindem cu aceeași bună credință. Unii se tem ca metoda lui Pestalozzi să nu năbușescă imaginația și să nu se opuie originalității spiritului. Este greú ca să fie o educațiune pentru geniú, pe care numai natura și guvernul îl înspiră saũ îl stimulezá.

In scurt, sistemul lui Pestalozzi dă fie-cărui om de or-ce clasă o învățatură așa de solidă, în cât pôte clădi pe é coliba sêracului sau palatul regilor, după cum ar voi.

Fr. Pfeffer.

EPIGONIÏ

„Când privesc ȃilele de-aur a scripturelor române,
 „Mê cufund ca într'o mare de visărî dulci și senine,
 „Și în jur par'că'mî colindă dulci și mândre primă-veri,
 „Său vêd nopți, ce'ntind de asupra'mî océnele de stele,
 „ȃile cu trei sorî în frunte, verȃi dumbrăvi cu filomele,
 „Cu isvôrc-ale gândirei și cu rîuri de cântări.

„Vêd poeți ce aũ scris o limbă ca un fagur de miere ;
 „*Cichindêl* gură de-aur, *Mumulên* glas cu durere,
 „*Prate* firea cê întôrsă, *Daniil* cel trist și mic,
 „*Văcărescu* cântând dulce a iubirii primă-vară,
 „*Cantemir* croind la planuri din cuțite și pahară,
 „*Beldiman* vestind în stihuri de rêsboiul inamic.

„Lira de argint *Sihlên*; — *Donici* cuib de ntelepciune,
 „Care, cum rar se întêmplă, ca să mediteze punc
 „Urechile ce-s pré lunge orî côrnela de la cerb ;
 „Unde'î boul lui cu minte? unde'î vulpea diplomată?
 „S'aũ dus toți și s'aũ dus tôte pe o cale ne'nturnată,
 „S'a dus *Pan*, finul *Pepelei*, cel isteț ca un proverb.

„*Eliad* zidea din visuri și din basme seculare,
 „Delta biblicelor sfinte, profețiilor amare,
 „Adevêr scâldat în mite, sfînx pêtrunsă de'nțeles,
 „Munte cu capul de pêtără de fortune detunată,
 „Stă și ađi în fața lumii, o enigmă ne'splicată,
 „Și vogliaz'o stâncă arsă dintre nourî de eres.

„*Boliac* cântă iobagiul și a lui lanțuri de aramă ;
 „L'ale țerii flammuri negre *Cârlova* oștirea chiamă,
 „In prezent vrăjește umbre dintr'al secolelor plan ;
 „Și ca Byron, tréz de vântul cel sêlbatic al durerei,
 „Palid stinge -- *Alexandrescu* sfânta candel'a sperărei,
 „Deseifrând eternitatea din ruina unui an.

„Pe un pat alb ca un lîntoliu zace lebăda murindă,
 „Zace palida virgină cu lungi gene, voce blândă,
 „Viața'î fu o primă-vară, mórlea-o părere de rău
 „Iar poctul ei cel ténêr o privia cu îmbătare,

,Și din liră curgeau note și din ochi lacrimi amare
,Și astfel *Bolintineu* începu cântecul său.

,*Murășan* scutură lanțul cu a lui voce ruginită,
,Rumpe corde de aramă cu o mână amortică,
,Chiamă piatra să învie ca și miticul poet,
,Smulge munților durerea, brazilor destinul spune
,Și bogat în sărăcie-î ca un astru el ne spune,
,Preot deșteptărei noastre, semnelor vremii profet.

,Iar *Negruzzi* șterge colbul de pe cronică bătrâne,
,Căci pe mucedele pagini stau domniile române,
,Scrise de mâna ce veche a învățătilor mireni;
,Moe pana în colorea unor vremi de mult trecute,
,Zugrăvește din nou iarăși pânzele posomorite
,Ce arătau faptele crunte unor domni tirani, vicleni.

,Ș'acel rege al poeziei, veșnic tiner și ferice,
,Ce din frunze îți doinește, ce cu fluverl îți dice,
,Ce cu basmul povestește, — veselul *Alexandri*,
,Ce înșirând mărgăritare pe-a stelei blanda rază
,Acum seculii străbate, o minune luminosă,
,Acum ride printre lacrimi, când o cântă pe Dridri

BCU Cluj / Central University Library Cluj

,Său visând o umbră dulce cu de argint aripe albe,
,Cu doi ochi ca două basme mistice, adânce, dalbe,
,Cu zimbirea de virgină, cu glas blând, duios, incet,
,El îi pune pe a-ei frunte mândru diadem de stele,
,O așeză 'n tron de aur să domnească lumii rebele,
,Și iubind-o fără margini scrie «*visul de poet*»;

,Său visând cu doina tristă a voinicului de munte
,Visul apelor adânce și a stâncelor cărunte,
,Visul selbelor bătrâne de pe umerii de deal,
,El deșteptă 'n sinul nostru dorul țerei cei străbune,
,El revocă 'n dulcii icône a istoriei minune:
,Vremea lui Ștefan cel mare, zimbrul sombru și regal.

.
,Iară noi ? noi epigonii ? Simțiri reci, harfe sdrobite,
,Mică de țile, mari de patimi ; inime bătrâne-urite,
,Măști ridându-se bine pe-un caracter inimic;
,Dumnezeul nostru : umbra ; patria noastră : o frază ;
,In noi totul e spoială, tot e lustru fără bază ;
,Voi credeți în scrisul, nostru, noi nu credem în nimic !

,Și de-aceia spusa voastră era sfântă și frumoasă,
,Căci de minți era gândită, căci din inimioară scosă,

- » Inimî mari, tinere încă, deşi voi sunteţi bătrâni.
 » S'a întors maşina lumii: cu voi viitorul trece;
 » Noî suntem iarăşi trecutul fără inimî, trist şi rece;
 » Noî în noi n'avem nimica, totuî calp, totuî străin!
- » Voi, perduţi în gânduri sfinte, convorbiaţi cu idealuri;
 » Noî cârpim cerul cu stele, noi mănjim marea cu valuri,
 » Căci al nostru-e sur şi rece, — marca noastră-î de îngheţ.
 » Voi urmaţi cu repejune cugetările regine,
 » Când, plutind pe aripî sfinte printre stelele senine,
 » Pe-a lor urme luminose voi asemenea mergeţi.
- » Cu a ei candelă de aur palida înţelepciune,
 » Cu zimbirea ei regală, ca o sté ce nu apune,
 » Lumină a vieţii voştre, drum de rose seménat;
 » Sufletul vostru un ânger, inima voastră o liră,
 » Ce la vântul cald ce-o mişcă cântării molcome respiră;
 » Ochiul vostru vedea 'n lume de icóne un palat.
- » Noî ? Privirea scrutătoare, ce nimica nu viséază,
 » Ce tablourile minte, ce simţirea stimulezá,
 » Privim reci la lumea asta — vé numim visionari;
 » O convenţie e totul; ce e ađi, mâne 'î minciună —
 » Aţi luptat luptă deşartă, aţi vénat ţintă nebună,
 » Aţi visat ăile de aur pe-astă lume de amar.
- » Mórtea succede vieţii, viaţa succede la mórte,
 » Alt sens n'are lumea asta, n'are alt scop, altă sórte;
 » Omenî din tóte cele fac icónă şi simbol;
 » Numesc sfânt, frumos şi bine ce nimic nu însemnéază,
 » Impărţese a lor gândire pe sisteme numerosă
 » Şi pun haine de imagini pe cadavrul trist şi gol.
- » Ce e cugetarea sacră ? combinarea măesrită,
 » Unor lucruri n'existenţe, carte tristă şi 'ncălcită,
 » Ce mai mult o încifroză cel ce vrea a o descifra.
 » Ce e poezia ? Ânger palid cu priviri curate,
 » Voluptos joc cu icóne şi cu glasuri tremurate,
 » Strai de purpură şi aur peste ţarina cé grea.
- » Rémâneţi dar cu bine, sfinte firi visionare,
 » Ce făceaţi valul să cânte, ce puneaţi stéua să sbóre,
 » Ce creaţi o altă lume pe-astă lume de noroi;
 » Noî reducem tot la praful, ađi în noi, mâine 'n ruină;
 » Proşti şi genii, mic şi mare, sunet, sufletul, lumină —
 » Tóte-s praful *Lumea-î cum este* şi ca densa suntem noi.

Scrierea și Citirea

II

Cé mai nemerită metodă de a învăța pe copii scrierea și citirea este emisiunea sunetelor.

A scrie va să dică a *sgâria*; căci în vremea veche se scria pe table de lemn și pe lespeți de pîtră, apoi pe plăci acoperite cu cêră, pe foi de papirus, pe pergament făcut din piele de animale, și numai târziu a ajuns lumea să scrie și pe hârtie. Ei

or-cine pôte înțelege că scrierea pe pîtră, pe lemn nu pôte fi alt ceva de cât o sgăriere. Astăzi chiar cel ce scrie o cruce sau un alt monument trebuie să sgârie, să scobescă cu dalta. Ba auzim dicându-se chiar în ziua de astăzi de o persoană care tot scrie mercu, *el tot sgârie pe hârtie și nu măi isprăvește.*"

Deci dacă scrierea este o sgăriere, apoi literile făcute pe cruce și pe orice fel de monumente nu sunt de cât niște *sgăriituri*, dupe cum au fost la început și chipurile de omeni scobite în lemn sau în pîtră.

Căci, dac'ăi sta să te gândești apoi și literile sunt niște chipuri ale sunetelor. Astfel litera **a** este chipul sunetului **a**, litera **i** este chipul sunetului **i**; litera **u** este chipul sunetului **u** și așa mai departe.

În adevăr, când venim înaintea unui lucru de care ne mirăm, deschidem gura și scotem sunetul „**a** !! a !!” Când ne înțepăm fără veste strigăm „**ău** !”. Când ne ardem, dicem repede „**ărs** !” și așa mai departe. Ei bine, în toate aceste cazuri noi scotem sunete din peptul nostru. Acum dac'am vré să nu uităm aceste felurite sunete scóse din peptul nostru, ar trebui să facem chipul fie-cărui sunet și pentru că chipurile sunetelor se numesc litere;

urméză c'ar trebui să scriem o literă pentru fie-care sunet. Astfel cuvântul ce ne scapă din gură, când ne ardem, are trei sunete, deci trebuie să se scrie trei chipuri de sunete, adică trei litere, și anume literele **ă**, **r**, **ș**.

Din cele spuse pîn'aci vedem că vorba spusă, grăită și din sunete, pe când vorba scrisă constă din litere.

Cine vrea să învețe carte pe un copil, trebuie să se ocupe mai întâiu ca să învețe pe copil să pronunțe bine sunetele și apoi să pună a face portretele, chipurile, sunetelor. Dar aceste încéputuri sunt foarte grele; de aceea copiii se desgustă de carte, dacă învățatorul nu are metodă.

Și pentru ca să nu măi fie nici o îndoieă n'avenim de cât să ne aducem aminte de greutatea și de uritul împinat când am început noi să învățăm carte, când mulți au vîrsat chiar lacrimi. Acestea mai cu sémă din cauza că îndată ce copiii intrau în școlă erau obligați să nu se misce 4, 5 ore pe zi și să învețe lucruri streine nechei și inimii lor, ¹⁾ adică să învețe numirile *slovelor*: **azi**, **bu**, **chi**, **vide**, **glagoli**, etc., fără să li se vorbescă nimic despre sunetele înfățișate prin aceste semne; de aceea unii copii părăsiau școlă și luau lumea în cap; alții se prostiau așa de tare, în cât stau lung timp pe bân-

¹⁾ A se vedé studiul meu „*Cum trebuie să învețe copiii carte?*” în „*Foia societății Renascerea*” din 1874.

cî fără să învețe a deosebi sunetele de semnele lor.

Dupe învățarea slovelor, copiii dau de o greutate și mai mare, adică slovenirea care ar fi descurajant pe toți scolarii biruitoari ai greutăților înîmpinate pin'aci, dacă n'ar fi fost falanga. Și cum să nu se sperie copiii, când la slovenirea unei vorbe se spunea nu sunetul slovei, ci numirea ei, care avea 4 sau mai multe sunete? Așa de exemplu, slovele M, n, p se pronunțau *mislite*, *pokoi*, *riță*; er la slovenirea unei vorbe compuse numai din două slove, s'auziau 8, și chiar de ce sunete. Să luăm două exemple: vorbele **da** și **mana**: care se sloveniau astfel: *dobre—azi=da*, *mislite—azi=ma*, *nașu—azi=na*, adică **mana**. Noi luarăm aci două vorbe din cele mai ușore de slovenit, ce ar fi însă, când am lua vorbe ca: *strojar*, *credință*, *prescură*, *prepeșiță* și altele mai grele?

Aceste greutăți se mai micșorară, când în locul slovelor venira literile; dar rēul nu se curmă; căci eei deprinși cu numirea slovelor, făcură tot astfel și cu literile. Ajungēnd la silabism urmară ca și la slovenire. De exemplu, vorba *stropēște* o silabisiră ec'asa: „*setereo = stro—pee = pe = strope — șete — ște = stropēște*. Unii o silabisiau în modul următor: *es'te, er'o = stro — pe e' = pe — = strope, — șete e' = ște — = — stropēște*, er alții în altfel. Tot progresul fu înlocuirea slovelor cu litere. — Astăzi chiar sunt încă destul învățători, prin orașe și încete, prin școle și familii, cari învăță tot astfel pe copiii și încă susțin din toate puterile lor că numai prin silabism copiii pot învăța citirea, dar învățătorii cei buni au rupt cu această ră deprindere și au îmbrățișat metoda ce naturală, adică *metoda emisiunii (scăterii) sunetelor*, care arată fie-care literă prin sunetul ce'l dă

é, când s'afllă unită cu alte litere. Astfel cădac'ai voi s'affli sunetul literilor: **s, r, f**, etc., n'ai avé de cât să pronunți vorbe în cari s'afllă asemenea litere cum sunt vorbele **sa, ra, fa, sora, rēu**, etc și ai vedé că sunetul literēi **s** este un *sîsbit*; al literēi **r** este un *uruit*; sunetul literēi **f** este un *fișit* etc, er nu se sau *es, re* sau *er, fe* sau *ef*, cari sunt numirile acestor litere dar nu sunetele lor în pronunțarea vorbelor.

Insă metoda emisiunii sunetelor a meritat numele de ce mai bună, nu-numai pentru că învațacu usurintă pe copil să citească și să scrie, dar și pentru că dezvoltă încă organele vorbirii, prin pronunțarea curată a sunetelor; — deprinde pe copil de la început să descompună vorbele în sunete și să le infățișeze în scris cu semne corespondente; — economisește timpul; — obișnuște pe copil să 'și dé sēma de tot ce face, căci plecă tot d'a una de la simplu la compus, de la lucru cunoscut la necunoscut.

Or cine 'și va da osteneța să ne urmeze cu luare aminte, se va îndrepta prin sine însuși despre adevărul acestor țise.

III

FIREA COPIILOR

Părinții, învățătorii și or cine s'a ocupat de copii, au observat negreșit că copilului 'i place să se miște necăncetat, să dé din mâini și din picioare, să varieze mereu, să trecă repede de la un lucru la altul; să plângă să se rōge ca să i se dé cutare lucru pe care 'l lēpădă, îndată ce vedé un altul, deși pōte mai puțin bun. De asemenea s'a putut vedé că copilul este uituc: el uită suferințele, bucuriile, precum și or ce l'ar învăța cineva. Dacă este adus în clasă și

ținut în nemișcare pe bancă, el se desguștă de școlă, n'aude, nu vede ce i se spune, ér cu mâinile sale sgârie, strică ceva, pe când picioarele îi lovesc în dreapta și în stânga. Ne-greșit că acest neastêmpêr al copiilor displace învățătorilor, cari ar dori ca școlarii lor să sté nemișcați ca statuele, în timpul clasei; dar copilul face toate aceste mișcări fără nici o intențiune, încă adese-orî nici nu se gândește la ele; căci *cea ce 'l face să nu se astêmpere, să se miște mereu, este sângele, este firea omului venit în lume cu darul de a lucra cu toate părțile ființei sale*; de aceea învățătorul în loc să se amărăscă pe sineși, și să desguște de școlă pe școlarul începêtor, impunându-i să sté nemișcat, ar face mult mai bine dacă ar căuta să tragă profit din această dispozițiune a copilului pentru mișcare, dându-i direcțiune dar nu combătând-o. Pentru-că, după cum cursul unui rîu nu se pôte opri, ci numai că se pôte dirige, tot așa este și cu firea omului: é trebuește dirigiată, nu nimicită.

Acest lucru nu putea rămâne neobservat de ómenii cari și-au închinat viața lor binelui copilăriei. În adevêr, istoria pedagogiei ne arată că s'aú făcut mai multe încercări în scopul de a dirige, nu de a împedica, dispozițiunea copiilor pentru mișcare. Una din cele mai nemerite încercări de acest fel, privitoare pe copii începători, este cé inventată de Dl Grosselin și pusă în practică la Paris de Dna P. Carpentier, Ch. Délon, etc. Acastă încercare a fost numită **fonomimie** sau **procedură fonomimică**.

IV

PROCEDURA FONOMIMICA

Vorba *fonomimie* vine din grecește și înseamnă *mișcările sau gesturile*.

sunetelor, adică când pronunțăm un sunet să facem și un gest, o mișcare cu mâna; dar cu condiția ca gestul să fie cât se pôte de natural, sau cât mai apropiat de natural, așa în cât un gest vedut chiar din depărtare, să pótă fi recunoscut că este tovarășul cutărui sunet.

Asfel, dacă am vedé pe un om cu degetul pus peste buze, cum este în figura No. 1 de aci, atunci am fi siguri că este vorba despre sunetul **s!**!

Figura No. 1.

Dacă am vedé pe un om cu degetul arătător întins, cum este în figura următoare (No. 2), spre un câine, care latră dupe un purcel, am ști că este vorba despre sunetul **s!**

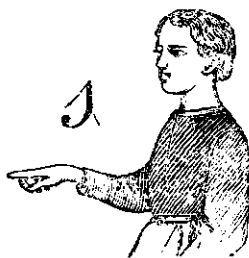

Figura No. 2.

Dacă am vedé un copil puind mâna înaintea unui alt copil care fuge spre dênșul, spre a'l opri cum se vede în figura No. 3, de aci de

mai jos, atunci am bănuî că este vorba despre sunetul o!

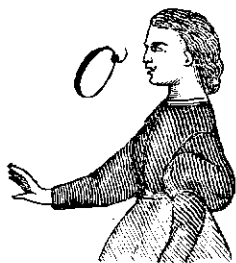

Figura No. 3.

Și așa mai departe pentru toate sunetele limbii noastre. Însă nu toate gesturile fonice, adică nu toate mișcărilor cari însoțesc sunetele sunt așa de naturale ca cele citate aci. Totuș așa cum sunt, ele au o mare importanță și aduc mare folos școlii.

În adevăr, procedura fonomică (adică însoțirea fie cărui sunet de un gest) este cea mai lesnicioasă și cea mai apropiată de firea copiilor; căci e mai ușor să înțelegem și să ținem minte ceea ce învățăm, și să punem mereu pe copii în mișcare, înlăturând astfel imobilitatea, nemiscarea care este pentru copii o suferință corporală și o cauză de desgust, căci atențiunea copiilor fixată prin gesturile ce însoțesc sunetele, nu ostenește așa de repede.

Prin întrebuițarea acestei proceduri (fonomimice) învățătura merge așa de iute, că în două, trei luni copiii scriu și citesc. Ba încă în școlile, unde procedura fonomică s'a aplicat cu scrupulositate, în mai puțin de două luni, scolarii au învățat să scrie și să citească, după cum asigură învățătorii și învățătoarele respectivi. Când primiam asemenea incredințări ne temeam să nu fie numai o laudă adusă noă care am introdus întâia oară în România această procedură; de aceea tot n'aveam curajul ca să incredințăm pe or-cine despre succesele cele repezi dobândite prin procedura fonomică. Acum însă or-ce îndoelă a dispărut și putem asigura pe or-cine că, pe cât cunoștem noi, procedura fonomică este cea mai bună atât pentru școlă cât și pentru familie.

Se vor afla persoane cari să dică că procedura aceasta este copilărească, dar credem că acesta este unul din meritele ei; căci, să nu uităm, aci face apel mai la toate simțurile și avem de a face cu copiii; așa dar atât mai bine, dacă este potrivită etății și puterilor lor. Acesta este ceea ce căutăm toți acei cari ne ocupăm de educațiunea copiilor; căci de orice noi nu putem ridica de o dată pe copil pînă la noi, urmând ca noi înșine să ne plecăm pînă la el spre a-l ridica cu încetul.

(Va urma.)

Metódele de învățământ

S'a disc cu drept cuvânt, că instrucțiunea și educațiunea sunt propriile mijloce prin cari o națiune poate ajunge în adevăr mare. Acest adevăr aș nu poate fi tăgăduit de nimeni.

Lăsând la o parte educațiunea propriu-disă, care are de obiect cultura inimii, să lămurim câte-va cestiuni privitoare la învățământul primar.

Este știut, că veri-ce învățător în predarea fie-cărui studiu întrebuițază o metódă ore-care. Progresul învățătorei atrună nu numai de capacitatea și de zelul învățătorului, dar și de metóda ce el întrebuițază

Acésta e atât de adevărat, că *ori cât de neinteligent* ar fi un elev, dacă învățătorul însușește sus dișele condițiunii, progresul învățăturii acelui elev va fi *mulțunător*(?). Să ne închipuim, că învățătorul ar fi capabil și activ, dar fără metódă. Ei bine, va face mai puțin progres de cât alt învățător mai puțin capabil, cu acelaș zel și cu mai bună metódă. Metóda, dișea odiniórá un eminent profesor universitar, deosibește pe învățătorul bun de cel ne propriu profesoratului. Ceea ce ne lipsește noă, învățătorilor, e tocmai unificarea metódelor de învățămént.

Să ne oprim dar un moment asupra metódei întrebuițate în unele școle, arătând cum trebuie predat fie-care studiu coprins în cercul învățăméntului primar. Să începem cu *Lectura*, cel mai însemnat studiu, pentru cuvéntul că prin citire cine-va chiar singur se póte instrui. S'a observat, că acestui studiu nu i se dá pretutindenea însemnătatea cuvenită; căci copilul începător încă nu cunoște bine literile și e pus să le unescă spre a forma cuvinte, propozițiuni și frase, pe cari le învață mecanicește mai mult pe din afiră, de la un monitor îndatorat să-i spună lecția la ureche. Școlarul repetind fie-ce vorbă după monitor póte învăța lecția chiar fără greșelă, de la început pînă la sfirșit, dar îndată ce cine-va s'ar încerca să întrebe pe acel școlar ca să spună aceeași lecție, însă nu pe rind *ci pe sărite*, ar vedé că elevul nu numai că n'a profitat nimic, dar încă e pe cale d'a se timp. Sunt căți-va ani, de când ascultam într'o di pe un elev într'o școlă la lecția dată din lectură. Elevul citia repede arătând cu degetul. Ei bine, nu numai că nu aréta esact cu degetul fie-care vorbă ce citia, dar eccea ce mă punca mai mult în mirare, era faptul că elevul aráta pe aceeași pagină cu degetul cuvinte, cari erau pe pagina următoare. Intrebându-l de câte un cuvént pe sărite, n'a fost în stare să-mi spună mai nimic. Acest mod d'a învăța pe copii ar trebui oprit cu desăvirșire, ca unul ce nu póte fi de cât vătămător fragedelor vârste și prin urmare viitorului acestor țări.

Mihail Niculescu

(Invățător la Bănésa, Ilfov)

Episcopia din Buzeu

Radu V, cel Mare, voind să reorganizeze clerul, dupe povața Mitropolitului său Nifon, înființéză în anul 1498 doă episcopate: Buzeu și Rîmnicul-Vâlcei și consacră primul episcop al eparchiei Buzeu pe Paisie. Paisie precum și succesorii săi stăteau în giurul Domnului, în capitala țării, viind în eparchie numai în inspecțiuni. Când Vintilă-Vodă face monastirea Ot-Menedec, în anul 1532, episcopii venind în eparchie, trăgeau la această monastire.

Mai târziu călugării de la Ot-Menedec înmulțindu-se, zidesc în oraș un alt schit, Frăsinctu, care să le serve de metoh, situat pe locul unde e astă-di grădina episcopiei și ale cărui ruine se cunosc încă. Episcopii încep și ei a nu se mai duce la izolata și depărtata monastire Ot-Me-

nedec, ci a se opri la metohul Frăsinet. În anul 1639, Vasile Lupu, domnul Moldovei declarând rebel lui Matei Basarab, vine în Buzău, distruge totul cu foc și sabie, între altele și schitul Frăsinet.

După restabilirea păcii, Matei Basarab, îndemnat de episcopul, de atunci al Buzăului, Ștefan Tipografu, și ca să compenseze pe călugări de nenorocirea suferită, începe reconstruirea acestui schit, însă pe base mult mai mari, și în anul 1649 îl termină.

Tot în acest an, episcopul Ștefan, devenind Mitropolit al țării, se unse în locul său episcop al Buzăului Serafim, care, cel d'antăi și pentru tot-d'a-una, stabili scaunul eparchiei în acest schit, ridicându-l la rangul de biserică episcopală Măitârziu, această episcopie fiind slăbită de cutremure și prădată, episcopul Metodie, în anul 1742, o repară și înfrumuseță, dăruiind noi cutremure și noi invazii o slăbiește și o despoiază de orice frumuseță. Episcopul Cesaric în fine, vedând-o în această stare, în anul 1832, o restaură din nou, o împodobi frumos, clădiad în juru-i mărețe palate: casele domnești, seminariul, tipografia, grădini frumoase și întinse, etc. așa că episcopia Buzăului, ca locale, e cea d'antăi în țară până astăzi.

„Gazeta Buzăului“

SURDO-MUȘII

și

METODA DE AȚI FACE SĂ VORBESCĂ ¹⁾

Citirea pe buze.

Când un om vorbește altuia are scopul să-i spună ceva prin graiul său, sau să afle ceva prin graiul aceluia. Dar, pentru ca un om să spună ceva prin graiul său, trebuie neapărat ca persoana cărui vorbește să percăpă vorba cu

¹⁾ Vezi No. 4 al revistei „Lumina pentru toți“.

urechia saŭ cu ochiul, adică s'o audă saŭ s'o vadă. De asemenea și acela care vrea să afle ceva prin graiul altuia trebuie negreșit să prindă vorba cu urechia saŭ cu ochiul.

Copilul auditor învață să vorbească imitând să pronunțe, să scotă, sunetele ce aude pronunțându-se împrejurul său. Auzul jăcă decî rolul principal la copilul auditor, în timpul cînd învață vorbirea articulată, căci auzul îl îndreptăză în imitația sunetelor.

Dacă învățăm pe surdo-mut să observe cu ochii și să imiteze mecanismul vorbirii, precum și mișcările ce îl provoacă în organul glasului, atunci el va ajunge să pronunțe vorbele. Astfel, copilul auditor și cu cel surd se întălnesc în acelaș punct, adică în ce privește *imitația*, cu deosebirea însă că unul imităză prin *aud* și surdul prin *ved*. Dar, dupe cum cel ce aude imităză pe deplin un sunet numai cînd îl prinde bine cu urechia; de asemenea surdul imităză bine un sunet numai dacă'l citește perfect pe buzele cuiva; decî a *imita* și a *citi* înseamnă cam acelaș lucru pentru surdo-mut. Dacă vedî un surdo-mut vorbind bine, trebuie să știi că el citește bine pe buzele persoanei cu care vorbește; pentru-că nu pôte vorbi bine, dacă nu știe mai întăiu să imiteze bine. Cine face o școlă de surdo-muți nu trebuie să împartă pe școlari în două părți deosebite, cum au făcut unii puind de o parte pe surdo-muții cari învață numai articulațiunea propriu disă și de alta pe aceia cari învață citirea pe buze; pe cînd datoria fie-cărui profesor de surdo-muți este de a pune împreună pe toți școlarii surdo-muți învățându'i tot d'o dată articulația cu citirea pe buze. Dar pentru ca o asemenea școlă să mērgă bine, trebuie să aibe cătî mai mulți profesori, pentru ca copiii s'aibe ocazia de a convorbi cāt se pôte de mult, căci multa convorbire cu profesorii și cu conșcolarii face pe surdo-muți să ajungă mai curēnd la vorbire.

Însă pentru ca citirea pe buze să dé rōde, organul vederii, acest observator al scōterii sunetelor, trebuie să fie tot așa de obișnuit ca și auzul copilului auditor; mai trebuie ca surdo-muții între dēnșii să se servescă numai cu cuvēntul spus, dacă pot fi aduși în stare să se servescă de graii și ca ei să stē dilnic împreună cu copii auditori or cāt de mulți ar fi.

☐ Persōnele auditoare vorbesc limba lor națională prin *obi-*

ceiū. Dar când un strein le vorbește într'o limbă necunoscută, deși ele l'ar asculta cu tótă atențiunea, le ar fi cu neputință să repete o singură frasă întrégă. Ba chiar puținul ce ar repeta, ar fi rău spus; s'ar puté chiar ca nici să nu fie înțelese. Causa incapacității nóstre spre a repeta o limbă necunoscută stă in lipsa de *obișnuință* de a o auzi vorbindu-se.

Este óre drept să fim mai pretențioși pentru surdo-mut de cât pentru noi înșine? Limba nóstră vorbită nu este é óre o limbă streină pentru densusul pină in momentul când el o posedă in întregul cí printr'o mare obișnuință a o vorbi și a o *vedé* vorbindu-se? Este óre lucru greú de înteles că, surdo-mutul, care, prin citirea pe buze, trebuind să traducă vorbele ce n'auze, este nevoit să dobândéscă acéstă facultate printr'o traducere dílnică a vorbirii diferitelor persóne? Mulți profesori de surdo-muți întrebă ei înșiși pe școlarii lor in prezența visitorilor. De aci urméză că dacă vr'un visitor le vorbește, cí se perd, se turburá și nu pot respunde nimic. Tot lipsa de deprindere de a citi pe buze streine și de a vorbi puțin cu auditori, produc aceste rele efecte. Timiditatea va împedica de asemené pe un copil surdo-mut să respundă; acest cas se presentă chiar pentru mulți copii auditori.

Când scolarul surdo-mut a ajuns să citéscă bine pe buzele profesorului sěu, să nu crédă că nu va întâmpina greutăți mari la esirea sa din școlă. Invěțământul articulațiunii trebuie să se practice asupra vorbelor pronunțate de persóne streine către școlari, renoindu-se și succedându-se adese pentru ca să se póta familiarisa cu feluritele articulațiuni ale limbií naționale.

In invěțământul articulațiunii se pot dobândi rezultate bune numai urmând mersul pedagogic care constă in a pune pe școlari in luptă cu esperiențele ai căroro martori ai fost cí in lecțiunile lor. Aceste esperiențe sañ mai bine aceste aplicațiuni trebuind să se facă in cursul vieței lor mai mult cu lumea de afară de cât cu lumea din pensionat, trebuie ca școlarii surdo-muți să se pună in comunicație mai cu sémă cu lumea esternă.

Numai profitând de tóte ocasiunile ce se presentă in scólele surdo-muților spre a pune pe școlarii lor in relațiuni cu persónele streine, li se va procura mijlócele neapěrat tre-

buincioase pentru ca să se obișnuască cu citirea pe buzele tuturor. Numai neglijându-se asemenea exercițiului s'a dat ocazie criticeii să atace metoda articulațiunii.

Copilul surdo-mut învățat prin metoda articulațiunii înțelege mai bine pe persoana care-i vorbește tare și rar; căci vorbele unei astfel de persoane isbesc vederea lui și unindu-se intim cu expresiunea figurei, dau cuvintelor spuse o însemnare care lipsește cu totul vorbelor scrise.

Deși surdo-mutul ar citi destul de bine pe buze, și ar cunoște indetul limba sa, pentru ca să răspundă chestiunilor ce-i sunt adresate, adese ori o sfielă sau o îndărătnicie îl opresc de a răspunde; se teme să nu se înșele sau să nu fi citit rău pe buzele întrebătorului, și de aceea nu răspunde.

Prin deprinderi practice de citire pe buze, adese repetată, prin conversațiuni orale cu cât mai multe persoane, prin trecerea profesorilor dintr'o clasă într'alta, prin relațiunile dilnice ale școlarilor cu toate persoanele auditoare din școala lor, vom face să înceteze ace sfielă, ace îndărătnicie, provenite din puținele deprinderi practice, și în acelaș timp surdo-mutul se va obișnui să citească foarte bine pe buzele tuturor, cea ce-i va da curaj și încredere în spunerea ideilor sale prin vorbirea articulată, și-l va fortifica în practica limbii lui. Greutățile sunt în adevăr mari, dar ele pot fi micșorate prin îngrijirile dascălilor cari cunosc bine învățământul articulațiunii, și mai ales prin atențiunea școlarului la îndreptările dascălilor săi.

Dar poate să mă întreb, cum se pot vedea pozițiunile și mișcările ce eșcută limba în gură? Cum se pot cunoște atingerile dintre dinți și buze, când se produc unele sunete?

Ei bine, toate aceste greutăți cari ni se par ca niște munți ce nu se pot străbate, când sunt privite în întregul lor, pentru surdo-muți nu sunt imposibile. Ceva mai mult: ei nici n'aū idee că se află asemenea greutăți, dacă ele li se înfățășează treptat, fie care la timpul său, prin proceduri potrivite cu natura lor.

Dacă pentru surdo-mut, o vorbă articulată, luată singură, înfățășează ore-care greutate și-i poate aduce ore-care încercătură, acesta va înceta, când vorba va face parte dintr'o frază completă. Dar și auditorii, când vorbesc încet de tot, când șoptesc, aū aceleși dificultăți, căci în acel cas buzele laringelui

ne vibrând, nu mai este nici o deosebire simțită, în vorbire, între unele vocale și între unele consoane. Așa *p* se confundă cu *b*, *t* cu *d*, *f* cu *v*, *s* cu *z*, *k* cu *g*, *ș* cu *z*, etc; vocalele întunecose se confundă cu cele limpezi. Totuș confuzia acesta de sunete nu împiedică pe auditori de a înțelege vorbirea astfel produsă, căci fraza întregă face să se înțeleagă și cea ce nu s'a putut deosebi.

Asemeni greutăți întimpină și unele din acele persoane auditoare cari vorbesc o limbă străină și cu toate acestea ele sunt înțelese, afară negreșit de unele vorbe spuse singure.

Invățământul special al surdo-muților

Cititorii noștri știu că sunt două școli sau două metode cari se ocupă cu surdo-muții, adică școla franceză, întemeiată de călugărul de l'Épée și care pretinde că surdo-muții pot învăța carte numai prin metoda dactilologiei, a semnelor cu degetele; ér a doua este școla germană, fondată de Samuel Heinicke și care susține că surdo-muții pot vorbi nu numai prin semnele făcute cu degetele mâinii, ci mai bine prin vorbe spuse cu viul grai. Dar poate că unii din cititorii noștri nu cunosc motivele aduse de fie-care fundator pentru susținerea metodei sale; de aceea credem că este bine să le dăm aci în scurt.

Călugărul Épée dice: « Surdo-mutul care cugetă și care 'și dă pe față ideile prin semne, n'ar pute óre să le infățișeze prin óre cari alte semne? Adică prin ajutorul formelor potrivite pentru spunerea noțiunilor sale, n'ar pute el óre a preția alte forme, cari să exprime toate cugetările sale, însă în altfel? Semnele naturale ale surdo-mutului aú un preț, o însemnare, pentru el. Apropiindu-le de vorbele cari ar avé semnificația lor, nu s'ar pute face din ele semnele cugetărilor lui? N'ar pute să î apară ca reprezentanții semnelor lui și să se adopte de el ca semne destinate să exprime cugetările sale? A schimba *vorba scrisă* cu semnul natural al surdo-mutului, astfel este mijlocul ce călugărul de l'Épée arată, pentru ca surdo-mutul să pótă învăța *scrierea și citirea*.

La aceste întrebări ale lui Épée, Samuel Heinicke răspunde: « Nu! nu este cu putință să se lege direct cugetarea cu vorbele scrise. Dacă prin deprindere surdo-mutul pótă în-

tru cât-va să intipărească în mintea sa vorbele scrise, nu va dobândi prin acest mijloc *spontaneitatea în cugetare și în limbă*. Unitatea și limpedimea limbii învățate astfel, trebuie să se pierdă și să lase numai urme confuze și nesigure în mintea lui, pe când articulațiunea va lăsa urme cu atât mai adânci și mai trainice cu cât e va însoți în tot dauna cugetarea lui, atât la citire cât și la scriere. Surdo-mutul posedă facultatea de a fixa ideile și noțiunile sale prin semnele limbii naționale, deși el n'are conștiință de sunet pe care este întemeiat mai ales semnul vorbei. Dacă'l vei învăța de timpuriu să recunoască semnele sunătoare cu reprezentațiunile lor, procedând cu metódă, i vei deschide drumul ca să cugete în vorbe.»

Mijlocele recomandate de aceste două școle sunt ele în adevăr îndestulătoare pentru a face cunoscut surdo-mutului cuvintele limbii noastre? Fără îndoială limba semnelor prețuiește foarte mult în învățământul surdo-mutului; semnele ajută școlarul și contribuie să-l aducă la înțelegerea vorbelor. Semnele sunt pentru surdo-muți, cea ce cuvântul spus este pentru persoanele auditoare. Când surdo-mutul spune ideile sale, limba semnelor este pentru el icóna vorbirii spuse. Fără limba semnelor, a gesturilor, surdo-mutul n'ar pute învăța primele noțiuni ale limbii.

Metóda de urmat trebuie să fie potrivită naturii indivizilor. *Vorbeste cum cugeti* este legea vieții intelectuale a omului, dupe care surdo-mutul poate învăța scrierea și citirea numai prin forma ce el dă cugetării sale: *semnele sau gesturile*.

Dacă pentru copilul auditor, vorba spusă este un semn al ideii, pentru surdo-mut vorba va deveni un semn al ideii numai prin mimică (gesturi) și poți asigura că vorba trebuie să fie mai întâiu de toate privită ca semnul semnului său, făcut cu mâna, și apoi privită ca semnul cel mai apropiat al cugetării sale și ca forma proprie a raporturilor sale cu oamenii.

Și apoi semnele, raporturile lor cu ideile, au aceeași valoare pentru surdo-muți ca și vorba articulată pentru copiii auditori. Surdo-mutul poate cunoște pe deplin vorba și a dobândi cunoștința relațiunii intime și strinse ce există între cuvânt și cugetare. Rolul limbajului gesturilor nu se mărginește numai la învățarea surdo-mutului, să întrebuințeze cuvântul

ca forma cugetării sale, dar încă'l inițiază în compunerea limbii, îi servește de intermediar între vorbă și lucrul numit de acé vorbă, între vorbă și idee; îi dă semnificația cutării sau cutării expresiunii a limbii, îl face să descopere legătura, raporturile limbii și cugetării comunicându'i analogia lor.

În fine, ideea n'atarnă deloc de vorbă nici de gest, cari (*scrise* sau *spuse*) sunt numai interpretațiile (tâlmaci), icónele ideii. Ideea se desvoltă în noi numai prin lucrarea minții, ér gesturile sau vorba spusă sunt numai niște ajutóre. Persónele cari aud, cugetă, și fără să știe citi sau scrie.

Scrierea și citirea pentru ei au numai misiunea să le procure mijlócele de a fixa și desvolta cugetarea. De asemenea scrierea și citirea nu produc cugetarea surdo-mutului; ele nu sunt pentru el de cât un instrument nou, pentru ca să-l introducă în domeniul unei limbii care'i este streină, și ale cării vorbe și expresiuni le va învăța luând de temeiú limba sa maternă.

Cu tóte acestea, mai nainte de a poté surdo-mutul să cugete în forma abstractă a vorbelor, trebuie să fie capabil de a trece de la semnele sale la vorbe, de a se exprima în vorbe cu aceeași ușurință, cum se exprimă în semne, și care ușurință se póte căpéta numai prin întrebuintarea neîntreruptă a vorbelor în infățisarea ideilor sale, vorba trebuie să mérégă tot dauna împreună cu cugetarea. Cu cât surdo-mutul se deprinde mai mult cu vorbele, gestul trebuie să facă loc vorbeii. Dar pentru că vorbele, (adică cugetarea abstractă), atarnă de la *formarea vorbelor și de la diferitele lor combinări*, datoria principală a dascălului trebuie să fie de a aduce pe surdo-mut treptat pină la un astfel de punct, în cât avénd la îndemâna sa vorbele, și mijlócele de a le întrebuinta, să póta cugeta și a se exprima în vorbe cu ușurință. Pentru a ajunge la acest rezultat, este neapărat trebuincios ca școlarul să concépă vorbele în relația ce au între ele.

Așa dar, a înlesni învățarea limbii, a deschide drumul la desvoltarea vorbirii la surdo-mut, acesta este rolul limbagiului gesturilor. Limbagiul semnelor este temelia, nu perfecționarea limbii. El n'o póte nici completa nici spiritualisa; de acea trebuie s'o lase unei metode speciale de învățământ. Rolul principal al limbagiului mimic (al gesturilor) este acela de a interpreta mai bine sensul limbii vorbite, căci singură vor-

ha este reprezentațiunea cé mai generală și cé mai spirituală a cugetării omului; é i este forma cé mai esactă; numai prin vorbă omul atinge adevărata cunoștiută a lucrurilor și înțelegerea perfectă a ideilor și a noțiunilor abstracte.

Deci dacă vorba, ér nu gestul, trebuie să fie reprezentarea ideilor și a noțiunilor surdo-mutului, el va trebui să le începă numai în forma severă a vorbei.

În sfârșit, școla francesă și germană susțin că ideile și noțiunile dobândite prin învățatură de surdo-mut se vor fixa în mintea lui și se vor asemăna numai prin vorbă.

Dar, dacă cele două școle se înțeleg asupra formei ce trebuie să îmbrace cugetarea surdo-mutului, ele nu se unesc când este vorba de forma în care școlarul va concepe vorba. În această cestiune ele sunt cu totul opuse. Școla francesă declară că scrierea este îndestulătoare pentru învățatura surdo-mutului și pentru relațiunile lui sociale. Școla germană susține că scrierea nu pôte de loc, în învățământ, fără ajutorul limbajului articulat.

Învățământul trebuie să se adopteze naturei individului.

Acastă lege este stéua polară de care trebuie să se conducă orice învățământ. Deci acea din școle care se va apropia mai mult de această regulă, va fi cé mai bună, și pentru că noi am vedut că metoda cé mai apropiată de natura copilului este metoda articulațiunii, urmază de aci că vorbirea articulată este mai bună de cât dactilologia, de cât metoda școlei francese.

Cu toate acestea inseși școlele cari adopteză metoda articulațiunii, trebuie să începă mai întâi cu dactilologia, cu gesturile, și apoi să trecă la articulațiune.

(Va urma)

O plimbare prin școlele Chinei

Sunt câți-va ani, de când Chinezii se află în resboi cu Franțuzii, așa că nu trece și în care să nu se vorbescă prin gazete despre Chinezi; de acea credem că este bine să vorbim astăzi cititorilor revistei „Lumina pentru toți“ ceva despre

Educațiunea și învățătura fiilor din împărăția, unde domnește fiul Cerului ¹⁾).

O să vorbim despre starea învățăturai, a dascălilor, a localurilor și a metodelor în școlile primare, apoi o să terminăm cu ore-cari considerațiunii asupra așa numitelor școle secundare și asupra universităților.

În China, instrucțiunea nu este obligatorie, căci omenii sunt lăsați în voea lor de a 'și da sau nu copiii la școală. La țară, mai că nu se știe, ce v'ă să d'ică școală sau dascăl; în orașe, și mai ales în cele dupe țerm, învățătura a înaintat bine. În orașul Macao, de exemplu, jumătate din locuitori știe carte; în alte orașe mai puțin favorisate, numărul omenilor neînvețați ajunge pînă la 98 la sută. În genere, clasa muncitorilor este neînvețată și numai mandariinii, funcționarii, aū ore-care educațiune literară. Și nu trebuie să ne mirăm despre această lipsă de învățatură, care se esplică prin greutățile ce întîmpină tatăl de familie, care dorește să dé copilului său învățătura primară.

În Franța, în Elveția, în Germania, statul merge să caute, ca să d'icem astfel, pe copil în sîmul familiei lui, și luându-l binișor de mână, îl conduce la școală, unde el găsește bănci frumoșe și o sală foarte mare, luminosă, bine aerisită, împodobită cu tot felul de tablouri și de lucruri instructive. Cărțile, caetele și tot ce'i trebuie pentru lucrul scolar i sunt date fără bani, dacă este sêrac. Fôrte vinovat ar fi tatăl care n'ar îngriji de învățătura fiului său ficeii sale, când are atâtea înlesniri.

În împărăția Chinei, guvernul se ocupă pré puțin de învățătura elementară. Dacă cutare tată de familie, mai cu minte de cât cei-lalți, mai cu grijă de viitorul copiilor săi, vrea să le dé o învățatură ore-care, este silit să plătescă un dascăl. Unde să 'l găsescă? Asta'i tréba lui; acesta îl privește numai pe el. Guvernul chinez n'a înființat încă, cu cheltueli mari, școle normale, unde să se formeze dascăli de tôte gradele, a căror diplomă, la eșirea lor din acele școle, este o garanție de știință și de pricepere, precum acesta se urméză în cé mai mare parte din țêrile luminate. Profesia de

¹⁾ Orî-cine a învățat or-cât de puțină carte, știe că China este împărăția cé mai mare dupe fața pămîntului, are la 550,000,000 locuitori, și împêratul Chinei se numește fiul Cerului.

dascăl de școală este privită în China ca una din cele mai puțin onorabile și din cele mai sărăcăcioase; de aceea nu este căutată de cât de câți-va desmoșteniți de inteligență, de unele lepădături ale școlilor cari n'au putut dobândi nici un fel de funcțiune publică. De aceea și pretențiile acestor bieți dascăli sunt foarte mici. Așa că în satele, unde vr'un asemenea dascăl înființează o școală, de abia se plătește 5,6 franci pe an, pentru un copil care vine la școală. În orașe se plătesc câte 2,3,4 sau 5 franci pe lună de copil. Dar dascălii primesc încă ca un adaus de plată daruri în natură.

Veți că poziția dascălului chinez nu este de dorit; pe când dascălul din țerile înaintate ale Europei stă cu totul în altfel: este cinstit și respectat; și în mare parte destul de bine plătit. Cu toate acestea și în China dascălul se bucură de o mare considerație. Așa, de exemplu, când un părinte de familie vrea să și învețe copiii carte, el nu îndrăznește să se ducă la dascăl, pentru ca să tocmească cu dânsul prețul și celelalte condițiuni, ci se înțelege prin o altă persoană onestă și când s'au învoit, atunci se subscrie un contract, apoi se dă un ospet mare în onoarea dascălului pentru întărirea contractului dintre dascăl și familia școlarului. Este o adevărată sărbătoare de familie. Cu ocazia acestui eveniment însemnat din viața copilului, se dau tot felul de jocuri, se fac tot felul de petreceri; în casele cele bune, merge pînă la reprezentări teatrale.

Negreșit că mulți dascăli din Europa noastră ar voi să vadă această ceremonie introdusă și în țara lor. Și, dău, n'ar fi rău! Mai ales dacă ar fi esact proverbul „*cum este începutul așa și finalul*“, atunci de sigur că educațiunea chineză trebuie să de rezultate minunate. Credeți-ne însă scumpi cititori, că cea ce ni se pare o îndatorire la Chineză, acesta nu este de cât un calcul interesat din partea lor. În China, ca și în Europa, se cunoște foarte bine puterea unui ospet, udat cu mult vin sau *céu*, asupra succesului unei afaceri. *Între pahare* se fac multe lucruri, se făgăduiește mult și se ia multe angajamente. Chinezul este diplomat: vedeți, el profită de această ocazie ca să țină viitorului dascăl al copilului său, tot ce el vrea. Dascălul negreșit că țină *amin* la tot ce i propune și.... *écă* l prins! — Morala acestei purtări este: feriți-vă de ospeturile date de către părinții de familie.

În țerile mai civilisate (cum este și România) unde învăța-

mântul public are capii săi, nu este atâta trebuință să se lîngușcă dascălul, care este un funcționar și de aceea dator de voe de nevoe să 'și facă orele de clasă. Dascălul chinez, dacă face rău clasa sa, rupe numai un angajament particular ; el pôte să 'și scuse lenea, pôte să înșele familia ; dascălul din Europa trebuie să 'și dé sémă de rezultatele sale către superiorii săi ierarhici cari esercită un control serios.

Deci, în țările luminate, dascălul trebuie să lucreze ; cel mai leneș se îndemnă la lucru de idea că tot viitorul său, că totă cariera sa atârnă de la acesta. Dar nu voim să șicem prin acesta că dascălul europén lucrază numai de frică. Nu, de o mie de ori nu ! Din contră, noi constatăm cu plăcere că adeseori ei lucrază numai din simțul de a 'și face datoria. Dar nu este mai puțin adevărat că organisarea școlilor publice în Europa, dă mai multă garanție părinților, de cât ospățurile din China. Și dacă unii părinți din țările civilisate dau ospeturi în onórea dascălilor copiilor lor, acesta o fac mai mult din punctul de vedere de amicitic. Intenția lor nu este ca să dobândescă de la dascăl mai multă silință pentru copilul lor ; căci ei știu bine că profesorul este dator, să facă, bine, rău, tot ce el pôte.

Dar nu mergeți pînă acolo, în cât să conchideți din cea ce am șis pîn'aci, că noi disprețuim învățământul particular în genere ; nu, Dómnne ferește ! dar când el este organisat, ca în China, nu pôte servi de model ; organisat însă, cum este în Franța, el presentă garanții fórte serióse ; pentru-că dascălii particulari trebuie s'aibă diplomă, localurile pensionatelor lor sunt inspectate de stat. În ce privește însă învățământul și metodele este libertate absolută. Cu tóte acestea interesul cel mai mare al pensionatelor particulare este de a face cât mai bine, căci numai cu această condițiune ele vor avé școlari ; adese chiar dascălii și pensionatele particulare se deosibesc în bine prin metodele, reformele și îmbunătățirile lor. Pentru aceste motive, învățământul particular, în Franța, forméază rótele neapărat trebuincóse machinei învățământului public. Între școlile particulare și cele publice se stabilește o concurență din cele mai lăudabile, din cele mai înțelepte și din cele mai bine făcétore în practică. „Din ciocnire sare scântea.“

Localuri proprii pentru școle nu se află în Chină, căci o casă de școlă chinéză constă dintr'o cameră mai mult sau

mai puțin mare, pe care bietul dascăl o ia cu chirie. În China nu se află de acele sale admirabile ce întâlnești mai în toate satele Franței, ale căror ferestre sunt făcute cu multă îngrijire pentru ca să nu vatăme în ceva vederea scolarului, a căror aerisire este asigurată prin sistemele cele mai perfecționate. Drept or-ce mobilier, adese ori Chinezii n'aū de cât niște rogojinī pe care se aședă scolarii, când scriu sau desemneză. Chinezii tot mai ȃic că bătaia este ruptă din raiū; de acea nuēua încă *face minuni* în școlele lor, pentru ca să îndemne pe scolar la învățatură și să'l astâmpere, când supără pe dascăl.

Hartmann, profesor de Academie, în Franța
și Th. Petit, Director de școlă la Nancy.

INVĚTĂMĚNTUL INTUITIV

PENTRU

copiil de ambele sexe dupe metoda și procedurile lui Pestalozzi și Frœbel.

Lecțiuni intuitive făcute în Pensionatul „Educațiunea“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(Urmare și fine *)

LECȚIUNEA II. — MINCEA

Eū (voind să repet acelși exercițil și cu stânga, n' adresez către școlari și le ȃic): Depuneți toți mincile pe bancă și ridicați mânele în sus, uite așa. (Și ȃicend astfel eū ridic amândoș mânele în sus). Apoi loviți în palme ca mine, ec' așa! Pleosc! o dată; pleosc! a doua oră; pleosc! a treia oră. Acum apucați cu mâna stângă de sforicica mincī și ridicați-o în sus, uite așa, cum fac eū. Ce faci, Vasile? Uite-te la mine, cum o țiu și ține-o tot așa.

Vasile (respunde): Știu cum trebuie să țiu mincea, dar am apucat-o cu mâna; căci i s'a rupt sforicica.

Eū: Bine. Începem încă o dată. Apucați cu stânga de sforicica mincī și ridicați stânga drept în față. A-

cum duceți stânga în partea drepta și în ce stângă. Uitați-vē tot d'a una al mine și faceți cum fac eū, repelind vorbele ce pronunț eū. Duceți mâna sus, jos (fără s'atingă mincea de bancă). Înaintați stânga, drept înainte, uite așa, pînă când veți ajunge s'aveți brațul întins, întocmai ca al meu și apoi retrageți brațul, făcend rōta la stânga, rōta la drepta, vedeți cum fac eū. Acum depărtați brațul, ec' așa! Apropiati-l, uite așa! etc. etc. *Mirinescu*, repetă tu mișcările făcute cu stânga de noi toți.

Mirinescu (sculându-se în picioare, face dupe mine toate mișcările mincī țind-o cu stânga de sforicică și spindu-le din gură astfel): În față, — la stânga, — la dreapta, — sus, — jos, — înainte, — rōta la

*) Veđi No. 3 al Revistei „Lumina pentru toți“

stânga, — rôta la dreapta, — departe, — aproape, — ici, — colo, etc, etc.

Eă. Bravo, Mirinescule. Dar să mai repete I. Frunzănescu și Alexandrescu.

Școlariă (repetă dupe mine din gură și fac totodată fie care mișcare cu mincea)

Eă. Uitați-vă la ce fac eu. (și dîcînd așa, eă pun palma stîngă pe masă și cu dreapta luînd mincea o pun de asupra mîinii stînge și spuneti-mi, ce fac?)

I. Stătescu. D-ta ai pus mincea pe dosul mîinii stînge.

Eă. Va să dîcă mîna stîngă *suportă* mincea, adică o duce în spinare, ia arătați-mi?

Școlariă. Da, mîna *suportă* mincea, uite așa, (și vorbind așa ei pun mincea pe dosul mîinii).

Eă. Luați mincea așa în mîna și strîngeți-o ușor între degete, uite, cum fac eu.

[*Școlariă* fac aceeași mișcare].

Eă. Țineți mincea atîrnată de sforică, uite așa.

(*Școlariă* fac toți aceeași lucrare).

Eă. Puneți mincea pe bancă și apăsați-o ușor cu mîna pe bancă.

(*Școlariă* fac aceeași faptă).

Eă (fac încă deosebite mișcări pîind pe școlari să le facă și ei).

Eă (adresându-mă către copii, le dîc). Copii, ați vădut că noi putem învîrti mincea, putem s'o atîrnăm, s'o strîngem, s'o apăsam, s'o purtăm, s'o suportăm, s'o tirim, s'o rostogolim, s'o ducem și s'o întorcem, în cîce și în colo, înainte și înapoi.

Dar mincea ar puté oră să ne ia de mîna și să ne mișce, cum o mișcăm noi?

Hornstein. Nu, mincea nu pôte să ne mișce, căci este mai mică de cît noi.

Teodor (întrerupînd dîce): Nu, pentru că mincea este mai mică nu ne pôte mișca, căci é nu pôte mișca.

nici lucrurile cari sînt mai mici de cît é.

Alessiă. O mince nu ne ar puté mișca, chiar dac'ar fi cît omul saă și cît casa. Mincea nu ne mișcă, căci nu are suflet, cum are omul, calul, boul....

I. Frunzănescu. Caii trag trăsura.

Eă. Dar, copilul ce face cu mincea?

Al. Alexandrescu. Copilul aruncă mincea.

Eă. Văd că pricepeți cum că mincea și alte lucruri ca é n'au suflet; de acea nu pot a mișca nici a lucra nimic, pe cînd omul, boul, bivolul, calul au suflet și pot lucra cîte ceva.

I. Stătescu. Da, D-le, știm, că *alea* cu suflet sînt viețuitoare cari lucrîcă ceva și *aleu* fără suflet sînt lucruri.

Eă. Bravo, Iancule. Dar ia să'mi spună Benone, dac'ar asvărli jos mincea, s'ar sparge é?

V. Stătescu. Nu, D-le, nu se sparge mincea, numai sticla se sparge, cînd se lovește de pîtră, căci sticla este fragilă, adică fragetă la spart.

Eă. Bine. Acum însă să'mi spună, Micu, cum cun_ștem noi că mincea are forma r_ötundă?

Micu. Cun_ștem că mincea este r_ötundă, vădînd'o cu ochii și pipîind'o cu mîna.

Eă. Așa este, dar să'mi spună Popescu, cum pricepem *cul_orea* mincîi?

Popescu. Privînd cu ochii cun_ștem fața, *cul_orea* mincîi.

Eă. Da, cu ochii vedem că un lucru este de *cul_orea* roșie, albastră, galbenă. Dar ia uitați-vă la mine și vedeți, cum țiu eă sforicica mincîi, și în urmă faceți ca mine. [Eă țiu

mincea cu stînga și întînd cu dreapta de sforică, așa că este o linie dreaptă].

(*Școlariă* fac de asemenea).

Eă. Bine Țineți de vârful sforicicăi, lăsați mincea să atârne, ec' așa și spuneți-mi, ce fel de linie arată sforicica asta?

Mauriciu [răspunde]: Este o linie dreptă,....I... I....

Laurenția [rîdînd spune]: Este dreptă verticală, adică cum ar sta omul drept în picioare sau cum stă zidul.

Eă Da. Dar, ia spune-mi, cine ți a șoptit?

Titu. Nu i a spus nimeni, dar a în vîet de mult.

Eă. Cine îmi mai găsește linii verticale, aici în clasă?

Leon. Uite, marginile de la catedră, de la picioarele băncilor, muchiile de la tablele cele negre, marginile ușilor,....I....

Eă. Destul. Patane, ia mincea în dreapta, întinde sforicica așa cu stînga (orizontal) și spune-mi, ce fel de linie arată sforicica?

Patan (întînd așa sforicica Țice). Aici avem o linie dreptă orizontală.

Popovici (înterupînd Țice): Aici, în clasă, vedem mai multe linii orizontale, cum este dușumeaua, tavanul, marginile băncilor și,....I....

Eă Destul, Popovici. Să-mi spună însă și Guillaume ce linie avem, dacă coborîm mîna dreptă cu mincea și ridicăm stînga cu sforicica?

Guillaume. O linie aplecată.

Eă. Așa este, o linie aplecată la dreapta, dar care în carte se cheamă oblică (uite cum este și tabla aia rezemată de perete, teul acela rezemat de ferăstră, umbrela asta rezemată de catedră, etc.)

Pentru că veți că vi s'a cam urît, putem să ne oprim aci, dacă îmi făgăduiți că n'o să uitați ce am făcut cu mincea.

Scolarii. Da, D-le, făgăduim să nu uităm ce am făcut cu mincea.

Eă. Depuneți dar mincile și eșiți în recreație.

EXERCITIUL AL III. MINCEA

(Urmare și fine)

Eă. (Dupe câte-va zile intru din nou în clasa școlariilor celor mici, le împart minci, îi fac să repete ideile privitoare la forma, culorile și mișcările miucii, apoi urmez mai departe Țicînd:) Apucați mincea de sforicică, ridacați-o în sus, dar așa ca să atingă de bancă, cum vedeți mincea mé. Acum eă o s'o mișce pe a mé spre dreapta dar pe târșite, uite așa. Priviți numai (Țicînd așa eă tirîsc mincea lin de tot de la stînga spre dreapta).

Laurenția, Titu și alții spun: uite Alecsandru, Micu, V. Stătescu, Benone, mișcă și eă ca D-ta.

Eă (răspund): Asta dovedește că mîna lor n'ascultă de eă. Dar acum să mișce toți, însă mai întăi Popescu să facă această mișcare, apoi I. Stătescu.

Popescu (face mișcarea), *I. Stătescu* (face de asemenea).

Eă. Bine. Să facă toți această mișcare.

[*Scolarii* fac toți mișcarea dupe mine].

Eă Pré bine! Să știți că locul de unde mincea a început să se mișce, se cheamă locul de plecare, ér locul unde se oprește mincea se numește locul de sosire. De la locul de plecare pînă la locul de sosire mincea a făcut un drum. Acum s'o mișcăm înapoi, la punctul de plecare, uite așa.

[*Scolarii* fac mișcarea de înapoero a mincilor].

Eă. (rostogolind mincea pe masă, Țicînd școlariilor): Rostogoliți ca mine mincea. Începi Alessiu.

Alessiu (Țînd de seurt sforicica mincii rostogolește mincea pe bancă, cu cîlaltă mîna cum am făcut eă).

Eă. Să facă toți cîlaltii școlarii această mișcare.

[*Scolarii* rostogolesc toți mincile pe bancă].

Eă (puind mincea pe masă, sucesc sfo

ricia și apoi o ridic în sus, dicându-le) : Uitați-vă și spuneți-mi ce face mincea mă?

G. Berbier (răspunde) : Mincea D-v se învârtește împrejurul ei, întocmai cum se învârtește o sferlăză.

Eă. Faceți toți astfel.

[*Scolarii* fac toți ca mine].

Eă (urmând mai departe vorbese) : Leon și Popovici, puneți mincea pe bancă; dar țineți-o de sforcică, trageți încetișor de sforcică spre D-v, uite așa, ăr ceilalți uitați-vă la ei.

Leon și Popovici (trag lin de sforcică și apoi vorbește fie-care). Țtă că mincea vine spre mine.

Eă (căt-re ceilalți școlari) : Faceți acum toți ceilalți de asemenea.

[*Scolarii* (tirăsc toți mincele).

Eu (aproband pe școlari dic) : Bine! Acum însă să mă facem și alte mișcări. Țtă câte o cutiără pentru fie-care. Mitică, vino încóce. Ia câte o cutiără de aci și dă-o lui Wissner și el s'o dă mai departe, pînă când fie-care școlar va avé câte una.

Mitică (venind la masa mé ia câte o cutiără și duce lui Wissner dicend) țtine Wissner și înaintéz'o lui T. Frunzănescu ca și el s'o înainteze mai departe. Țtine alta și înaintéz'o meroă etc., etc.

Laurenția. Eniă, uite Titi a oprit el o cutiără și n'o dă mai departe lui Benone.

Titi (răspunde țtuguind buzole). Apoi, am mai dat încă șapte cutiäre lui Benone, și el n'a dat și lui nenea.

Eă. Nu te teme, băețele, că ncn'teă va rămâne fără cutiără, căci sunt pentru toți. Dă-o dar mai departe.

[*Scolarii* (spun) : Acum avem toți cutiäre.

Eă. Bine! Puneți-le cu gura în jos și cu fundul în sus. Apucați mincea de sforcică și țtineți-o așa

atárnată d'asupra cutiärei. Treceți-o la drepta cutiärei, la stânga ; puneți-o deasupra, de desubt, ridicând puțin cutiära cu mâna stângă ; treceți-o dinóce (între copil și cutiără), dincolo, uite așa ! aprópe, departe, înăuntru [copiul restórnă cutiära cu gura în sus].— Vedeți, copii, mincea ocupă un loc în cutiără, nu este așa ?

I. Stătescu (răspunde repede) Da, d-le, în cutiära asta pot intra cu tóte patru minci, dar acuma, pentru că este una înăuntru, n'o să mă înt-re de cât încă trei.

Eă. Așa este, un lucru mare cât omul și cât casa saă mic cât un porumbel or și măi mic ocupă un loc unde este. (*Scolarii* spun mai multe lucruri mari și altele mici).

(Aceléși esercitiți s'au repetat și cu mâna stângă).

Eă [voind să dau saă să completez idei de mișcare și de repaus, m'adresez către școlari și le dic] : Țtineți mincea de sforcică, dar țtineți-o în repaus, adică fără să se mișce, uite cum o țtu eă ; mișcați-o spre drepta, spre stânga, ridicați-o în sus, coboriți-o, înaintați-o, retrageți-o, depărtați-o, apropiați-o, mișcați-o încetișor înainte și înapoă, éc'asa ; acum mișcați-o iute la drepta și la stânga, înainte și înapoi. Repaus. Proistosescu, repetă tóte mișcările dupe mine, spuindu-le și din gură.

Proistosescu (esocută tóte mișcările). [*Scolarii* fac aceluși esercitiți cu stânga, cum s'a făcut cu drepta].

Eă (adresându-mă școlarilor le vorbesc așa) : Acum să ne oprim aci și altă dată vom măi învęta ceva tot cu mincea. Apucați mincea cu mâna dreptă și ridicați-o în sus, uite cum fac eă. Priviți-o bine și spuneți-mi pe rând începënd de la Mauriciă. Ce știți despre mince ?

Mauriciă (răspunde țtimid și necorect cam în felul următor) : Asta este o min-

ce rötundă, galbenă, roșie și albas- stânga, sus, jos, vedeți cum fac
tră eă, dîcînd din gură tot ca mine.

Mirinescu (întrerupe dîcînd :) Nu este, (*Școlari* fac tôte aceste mișcări rostind
așa, cum spune el ; căci trebuie să și din gură numele fie-cărui mișcări).
dîcă că mincea are formă rötundă, *Eă* Vie fie-care din voi cu mincea
că are trei fețe: pe o parte roșie, s'o pună pe masa mé, dar începeți
p'iei galbenă, și p'e dincóce . . al- cei din urmă.
bastră. [*Școlari* vin pe rând, depun mincile cu
cutiórele și se întorc la locul lor.]

Mauriciu (întrerupînd și dînsul dîce :) *Eă* (adresându-mă către școlari le dîc:)
Da, dar în loc de fețe trebuia să Mergeți în recreație afară, în rând,
dîci culorî începînd de la cei din urmă și

Eă. Vedeți, așa'mî place să vîd pe începînd de la cei din urmă și
școlari concurînd, întrecîndu-se uitați-vă, dacă vedeți prin curte alte
care mai de care să răspundă mai lucruri cu forma rötundă, cum este
bine. Acum lăsați mincile în repaus, mincea.

pe bănci, fără să vî atingeti de ele. [*Școlari* es toți în rând].

Apuce fie-care cu stînga sforcica
mincii sale și misce-o la drépta, la

CUM INVATĂ GERTRUDA COPIII SĂI ¹⁾

de PESTALOZZI.

(Operă compusă din 14 epistole)

Epistola întâia a lui Pestalozzi către amicul său Gesner.

Mulțumită recomandațiunii lui Fischer²⁾ găsii la Gurgi-
nel³⁾ un repaus întăritor, de care aveam mare trebuință. Este
o minune că mai sunt în viață. Dar n'ajunsesem încă la por-
tul meu de scăpare ; eram pe o stîncă în mijlocul mării și
mai mă odiniam înainte de a începe din nou să înot. Cât
oiu trăi, îmi voi aduce totdeauna aminte de acele zile, cari
mi au scăpat viața. Dar nu puteam trăi fără opera mé, chiar
în momentele când, din înălțimea Gurginelului, priviam va-
lea cé frumoasă și nemărginită care se 'ntindea la picioréle
mele. Nicî odată n'avusesem sub ochii mei o perspectivă așa
de mare, și totuș, în fața unei asemenea priveliști, nu mă
gîndiam atîta la frumusețea ei, pe cât mă gîndiam la invē-
țămîntul cel rău al poporului. Nu putcam și nicî nu voiam
să trăesc fără scopul meu.

¹⁾ Veți No. 4 al revistei „Lumina pentru toți”

²⁾ Fischer, secretar la ministerul artelor și științelor noului guvern al Elveției, avea
acelși idei frumoșe și urmăria acelaș scop ca și Pestalozzi, adică ridicarea învețăturii
în Elveția, și în acé epocă, el tocmai se prepara să fondeze o școlă normală la Bern-
nd, dar muri, în 1800, fără să apuce a-și îndeplini proiectul.

³⁾ Gurginael, localitate de munte în Elveția.

Plecasem din Stanz, contra voinței și plăcerii mele, deși bolnav pe pragul morții, dar plecasem silit de măsurile militare și pentru că nu 'mă era de loc cu putință, pentru moment, să urmez mai departe cu executarea planului meu. Plecarea mă reinnoi clevetirile contră mi: «Da, diceau înșiși «amicii mei, écă ce pôte el face: perde cincă lună să se stabilască, cași cum ar avé să lucreze; dar, în a șesé totul este «finit, lucru la care trebuia să se aștepte or-cine. El nu pôte «sévêrși nimic și, adevêrul spuind, el n'a fost nici odată «vrenic de nimic practic, afară pôte de scrierea unui roman, «care s'a invecit». Mă o diceau în față: «Este o nebunie de «a crede pe un om capabil de fapte sănôtose, la ctatea de «50 de anî, numai pentru că la 30 de anî a scris o carte «cum se cade.» Persónele cari mi erau mai favorabile, proclamau sus și tare că eu urmăriam un vis și că, ca toți nebunii cari au o idee fixă, aveam uneori câte o cugetare luminósă în privința visului și a idealului meu. Era lucru firesc ca niminî să nu mă asculte, pentru că după părerea tuturor numai starea cé ré a afacerilor mele mă desgustase la Stanz și că de acea eu disprețuiam or-ce lucrare practică.»

F.... mă a povestit o convorbire ciudată între niște amici. Era în public, într'o adunare. Cel dintâiu *dicea*:

Ai vedut? ce mină grozavă!

Celalt. — Da, bietul nebun! mi era milă de el.

Antâiul. — Și mie; dar nu trebuie să te gândești a'l întorce din calea lui. Este un om care aruncă o licărire, un moment l'ai crede în adevêr capabil de ceva; dar un moment după acea și întunericul se întinde împrejurul lui: te apropii să veđi ce s'a întâmplat, și constați că s'a ars el însuși.

Celalt. — De ar da D-đeu să ardă cu totul odată pentru totdeauna!

Antâiul. — Numai de i s'ar întâmpla acesta mai curând, ca să scape odată de sufeințe!

Asfel fu respłata operêi mele de la Stanz, operă cum nici un om nu încercase încă într'o întindere atât de mare și în astfel de împrejurări, o operă ale cării rezultate intime m'au dus la punctul unde mă aflu astăzi!

Toți se mirară, când mă vedură coborindumê din Gurginel cu aceeași hotărîre și cu acelaș scop ca mai nainte, cugetând

numai la găsirea unui colț, unde să pot reinroda firul în pantul unde 'l lăsasem.

Rengger și Stapfer¹⁾ se bucurară de acesta. Judecătorul superior Schnell mă sfătui să vii la Bertud, unde sosii dupe două zile. În Schnell și în doctorul Grimm găsi niște oameni cari știaș pe ce fel de nisip nesigur erau întemeiate vechile noastre scôle, și cari totuș credeau că s'ar puté găsi un pământ sănătos sub această mare cantitate de nisip. Eui le datoresc recunoștință. Ei s'au interesat de proiectele mele și au ajutat, prin activitatea și bunavoința lor, să mi deschid calea ce căutam.

Dar și de astă astă întâmpinaș greutateș. Din nenorocire însă mă luară dintăiul drept un învățator de întemplantare, drept unul din acei dascăli ambulanti cari și caută pâinea din oraș în oraș. În curând câte-va persoane bogate mă salutară cu bunăvoință; câte-va obraze bisericestii chiămară binecuvântarea cerului asupra proiectelor mele; unii oameni pricepuș creșură c'ar puté găsi vr'un folos pentru copiii lor în cea ce făceam eui. În scurt, totă lumea părea dispusă să aștepte cu răbdare cea ce era să eșă din lucrarea mé.

Dar dascălul scôlei²⁾ din partea de jos a orașului, unde fusese numit și eui, nu mă privia de loc bine. El își inchipui pe semne că ardórea mé de a'mi bate capul atât de mult cu abecedarul, n'avea alt scop de cât să'ı iaul locul, și că funcția lui era pentru mine, vênatul ce urmăriam. Într'o di, se respândi sgomotul în stradele vecine că catechismul (de Heidelberg³⁾), era în pericol de a fi scos din clasa mé. Și în orașele protestante ale Elveții, acest catechism este hrana intelectuală la care copiii sunt reduși, și tu știș, Gesner, că acesta ține pină în ziua când tineriș sunt obligați să mérgă înaintea preotului ca să'și dică rugăciunile, adică pină în ziua logodneș³⁾.

Afară de catechism, se șoptia la ureche prin vecinătatea scôlei că eui nu știam serie nici socoti, ba nici chiar citi, cum se cade.

¹⁾ Rengger era ministrul justiții și al poliții; Stapfer ministrul artelor și științelor. Amândoi s'arătără plini de bună-voință pentru Pestalozzi, mă ales Stapfer, care fu el un al doilea „Iselin“.

²⁾ Catechismul de Heidelberg sau catechismul palatin, publicat în 1563, din ordinul electorului palatin Frederic III, era și este încă tractatul elementar de religieune, cel măi respândit în școlele evanghelice în Elveția.

³⁾ Înaintea cununii, logodniciș erau esaminați de către preot la Catechism.

Ei bine, amice, o veđi, nu totdeauna sunt false tóte vorbele spuse în strade ; în adevěr, eũ nu știam bine nici să scriũ, nici să citesc, nici să socotesc. Rěul este numai că se trag totdeauna prě multe conclusii din aceste adevěrări spuse în stradă. Ai vedũt'o la Stanz : eũ învėtam pe copiii să scrie fără să știũ eũ insumi a scrie bine, și de sigur că incapacitatea mé în aceste materii era o condiție neapěrat trebuinciosă pentru ca să mă facă să descoper metoda cé mai simplă de învățământ, și pentru ca să gădesc mijlócele cu ajutorul cărora cel mai neinvėtat om și cel mai lipsit de experiență să potă ajunge ca să învețe el însuși pe ai săi.

În așteptare, n'aveam pretenția de a face să credă aceste verități locuitorii neburgezi din Bertud. De acea nici nu le credură ei. Ei se adunară și declarară că nu voiaũ să se încerce noul învățământ cu copiii lor, căci este de daroria burgedilor, să'l încerce cu ai lor.

Cea ce se și întemplă. Protectorii și amicii mei desfășurară tótă priceperea necesară într'o asemenea țară și pentru un astfel de scop, și în sfârșit isbitiră să mă numescă institutor la cé mai de jos clasă ale uneia din școlile primare aflate în partea de sus a orașului, adică la o școlă burgeză.

Mă socotii foarte fericit. Dar, la început, eram ca un sělbat ; mĩ era témă în tot momentul, ca să nu mă dé afară și din acéstă funcțiune. Acéstă temere mă făcea și mai stângaciũ. De acea când mĩ aduc aminte de Stanz, flacăra și viața acelor dintăi ore unde imĩ clădiam, ca să dic așa, un templu încântat, și apoi dũlele ce am petrecut la Bertud, discuragiat, tirėndu-mě sub jugul cel rěu al școlėi, mĩ e greũ să pricep cum acelaș om a putut avé doě existențe așa de diferite.

Aci școlă era supusă unor regule, cari o făceaũ să aibe óre-care însemnare, destul de meritată, cu puțin pedantism și pretenție. Tóte aceste erau lucruri noi pentru mine. În viața mé, nu purtasem o astfel de sarcină ; dar voiam să mĩ ajung scopul, și o purtai ocupându-mě cu abecedarul de diminėta pĩnă sėra și urmând fără nici un plan, pe dibuite drumul înterupt la Stanz. Combinam seriĩ de silabe ; umpleam caete întregi de seriĩ gradate de silabe și de numere ; căutam, prin tóte mijlócele, să simplific pe cât se póte elementele citirii și ale socotelei, se gădesc formele cele mai nemerite din punctul de vedere psihologic și cele mai proprii a con-

duce pe copil, treptat și fără lacune, de la primul pas la al doilea, apoi, o dată bine asigurat al doilea, să-l aducă în stare ca să treacă repede și sigur al treilea și al patrulea. Deosibirea era numai că, în locul literelor abecedarului, ca la Stanz, copiii aveau să desemneze aci cu creionul lor de ardosie unghiuri, pătrate, linii și arcuri.

Puțin câte puțin, această lucrare desvoltă în spiritul meu idea unui *abecedar intuitiv*, mijloc foarte însemnat pentru mine și a cărui realizare mă făcea să întrevăd o metodă generală de învățământ. Imi trebuî lung timp pentru ca să luminez ideile mele asupra acestui punct. Cea ce am să-ți spui o să-ți pară de sigur neînțeles; totuși nimic mai adevărat: lucrasem în curs de luni întregi principiile elementare ale învățământului; făcusem totul ca să le simplific pînă la cîm din urmă, și nu cunoșteam legătura dintre ele sau cel puțin nu-mi puteam da socotela despre acesta într'un mod deslușit; dar din oră în oră simțiam că înaintez și că înaintam cu pași mari.

Astăzi știu, prin experiență că, pentru a săvîrși minuni trebuie să urmezi tot de jos în sus, chiar de ai fi cu pîrul cărunt. N'am pretenția de a face minuni, nu intrunesc nici una din condițiile trebuincioase și nu voi fi nici odată capabil de a face de acestea, fie adevărate sau false; dar oamenii cari ar fi ajuns la vîrsta mea, avîndu-și încă mîntea întregă și nervii liniștiți, și cari, de voe sau nevoe, ar urma o cale progresivă într'o afacere ca a mea, aceia ar ajunge să facă minuni fie de un fel sau de celalt. Dar nu, pentru un om de vîrsta mea, este drept și rațional să caute un jeț de repaus. Eu nu sunt așa făcut. Și încă trebuie să mă bucur că la vîrsta mea, am dobîndit permisiunea să aplic această metodă progresivă. Imi place s'o practic, cum o înțeleg eu. Tote faptele și silințele mele tind numai să caut calea cîm mare, care merge în linie dreaptă. Dacă voi ajunge la scopul ce urmăresc nu-mi va rămîne de cît să-l proclam, și cel mai simplu om va pute ajunge dupe mine. Nu-mi fac iluziuni că cu acesta voi câștiga glorie sau voi face minuni; totuși, acesta va fi încoronarea carierei mele că, în zilele bătrîneții mele și în timpul unei munci de mai mulți ani am urmat această *cale* gradată și progresivă. Binefacerile acestei metode mă isbesc pe fie care și mai mult.

Indepliniam astfel, în pulberea scôlei, tôte părțile datoriei mele, și nu mă ocupam numai într'un mod superficial, munciam de la opt ore dimineața pînă la 6 ore sêra, afară de ore cari întreruperi. În drumul meu, mă isbiam sîrește la fie-care pas de fapte cari imi dau pe față legi fisico-mecanice dupe cari mintea noastră primește și păstrează cu mai multă sau mai puțină înlesnire tôte impresiile venite de afară. Pe fie-care zi, organismul învățămîntului meu mai conform acestor reguli; dar nu'mi-am dat în adevăr sêma de principiul lor de cât în vara trecută, în ziua când consilierul esecutiv Glayre, căruia cercam să esplic metoda mé, imi duse în franțuzește «*Vrei să mecanizezi educațiunea*»¹⁾

Pusese degetul pe chestiune și 'mî găsia vorba precisă care 'mî esprima totodată scopul și mijlocele ce întrebuițam²⁾. Aș fi ramas pôte lung timp fără să găsesc această vorbă, căci înaintam fără să 'mî dau sêma de ce făceam, condus numai de un sentiment fôrte obscur, dar fôrte puternic, care asigura mersul meu, fără să mi-l facă cunoscut.—Nu se putea altfel: de 30 de ani nu citisem nici ocarte; nici nu mai puteam citi. Uitasem și vorbele pentru exprimarea ideilor abstracte și mă mulțumiam să trăesc cu convingerile mele căpătate din intuițiuni fôrte însemnate, dar cé mai mare parte uitate. Fără s'am conștiță de principiul căruia mă supuneam, tocmai pe atunci începui în esplicările ce făceam copiilor, începui să stăruesc mai ales asupra ceea ce isbește de ordinar simțurile lor. Și pentru că stăruim pré mult asupra cunoștințelor elementare, voiți să știu când primește copilul prima învățătură și căpătai numai de cât convingerea că întăia oră a învățămîntului este oră nașterii. Din momentul când simțurile lui se deschid impresiunilor naturei, natura îl instruște. Viața cé noă nu este alt ceva de cât facultatea de a primi impresii, însă ajunsă la maturitate: este deșteptarea ger-

¹⁾ Aceste vorbe se găsesc în cartea lui Pestalozzi scrise în franțuzește cu ortografia următoare. „*Vous voulez mécanisez l'éducation.*“

²⁾ În a doua ediție, din 1821, Pestalozzi dîce: Înțelegeam fôrte reu franțuzește. Imi închipui că Glayre înțelegea prin acele vorbe că eu căutam să arangez mijlocele de educație și de instrucție în serii gradate, legându-se între ele prin o ordine psihologică.

Erôrea lui Pestalozzi nu fu lungă. Ecă prima frasă din o espunere a doctrinei lui scrisă curênd dupe conversația lui cu Glayre: „*Je veux psychologiser l'enseignement*“ adică voiți să fac ca învățămîntul să fie conform naturei spiritului omenesc.

menilor fisici, ajunși în stare perfectă, cari au să întrebuințeze pe viitor toate puterile și toate energiile lor pentru ca să urmărească dezvoltarea propriei lor organizări; este deșteptarea animalului, astăzi complet, care voește și care trebuie să devie om.

Așa dar, totă învățătura de dat omului constă numai în arta, în meșteșugul de a da mână de ajutor acestei tendințe naturale către propria ei dezvoltare, și această artă repausă numai pe mijlocele de a pune impresiunile copilului în legătură și în armonie cu trepta de dezvoltare la care a ajuns el. Negreșit deci că, în impresiile cari îi trebuiesc comunicate prin învățământ, trebuie mers treptat, și începutul și înaintarea cunoștințelor lui trebuie să corespundă exact stării puterilor lui, cu cât ele se dezvoltă mai mult. Și nu întârzi ai de a vedea că trebuia să descoperă această gradatie în toate ramurile ce îmbrățișează cunoștințele omenești, mai ales în noțiunile fundamentale, de unde pleacă evoluțiunea spiritului nostru și că acela era singurul și unicul mijloc de a junge să se facă adevărate cărți de școală și de învățământ, conform naturei și trebuințelor noastre.

De asemenea nu întârzi ai de a recunoștea că punctul principal, în compunerea acestor cărți, era împărțirea învățământului după mersul progresiv al puterilor copilului și determinarea cu ce mai mare precizie în toate ramurile de cunoștințe a tot ce convine fie cărei vârste, așa ca să nu se lase nimic afară din ceea ce copilul este în stare să învețe pe deplin, dar asemenea să nu i se dea nimic din ceea ce i ar încărcă mintea și i ar turbura-o prin studii ce el nu este încă cu totul capabil să înțeleagă pe deplin.

DOCTORUL FARA ARGINȚI

Durere de dinți.— Contra durerii de dinți recomandăm următorul leac sigur, care va face pe persoanele cari suferă de dinți să nu mai alege la cleștele dentistului și să nu se mai lipsescă de un organ, așa de trebuincios mestecării.

Să se ia de la farmacie: 6 grame cloroform, 2 grame laudanum, 10 grame tinctură de Belzuin, și să se amestece toate într'o sticlută bine astupată și să se păstreze pentru cas de trebuință

Te apucă durerea de dinți? Ia puțin bumbac, înmoe-l în această doctorie și pune-l în dintele găurit sau învâlc în el dintele care te dore, or pune acest bumbac chiar peste gingia unde simți durere mai tare.

Dupe cât-va timp durerea se va alina ca prin minune și rare ori vei fi silit să mai repeți operația, cu condiția însă să nu bei nici să nu mănânci ceva ferbinte sau pré rece, și mai ales să te ferești a lua ferbinte *dupe rece* sau rece dupe ferbinte.

Dupe „Galații“ din Galați.

O ARUNCĂTURĂ DE OCHIŪ ASUPRA EDUCAȚIUNII (1)

de

M. C. FLORENTIU

Dar această stare fi-va îndestulătoare spre a corăspunde pe deplin cu misiunea ce a încredințat natura femeii, ca civilisătoare și moralisătoare a genului uman? Noi nu ne putem permite a răspunde d'o cam dată nici acestei cestiuni, și trecem înainte a întreba din nou: Fi-va femeea capabilă a priimi cu succes și instrucțiunea, cu care apoi să pótă completa educațiunea, marea operă ce îi impune natura a edifica în interiorul omului? Posedă é óre germinul acelei forțe de voință, tărie de caracter și de severă înțelepciune, ce se cer unui adevărat educator și conducător al unei ființe atât de flecsibilă ca omul? Fi-va femeea în stare să se ridicat pînă la acele înalte și nobile sentimente, cari nase amorul de patrie, naționalitate și umanitate, și pe care este datore, dacă voește a-și indeplini cu sfințenie datoria, să transmită cu convicțiune copiilor săi? În fine, fi-va femeea în stare a-și apropria, și la împrejurări a pune în lucrare ace virtute eroică, care pe lângă cele-alte este datore a o planta adânc în sufletul fiului său ficel sale? Intr'o vorbă, posedă femeea în sufletul său adevărata pudore și sinceritate a amorului conjugal, care este cel mai puternic element al fericirii omului în această trecătoare lume?

Noi ne credem pré puțin autorisați a răspunde din parte-ne unor asemenea delicate cestiuni, cari aú agitat și agită încă și astăzi, prin idei controversate cele mai strălucite capete, dar destul de înarmați a le veni în ajutor, pe lângă propria noastră convicțiune, din miș de exemple cu totul favorabile femeii, cu câte-va argumente sciințifice și istorice, și credem că reușita nu va fi decât în favórea ei.

Dacă creerul este focarul din care-și ieú sorginta, rațiunea și tóte cele-alte facultăți umane, apoi după observațiunile anatomicofisiologice cele mai acreditate, organismul mintal al ambelor-sexe se găsește în perfectă conformitate. Și dacă femeea se vede adesea inferióră bărbatului în domeniul artelor și al sciințelor, acesta nu provine nici din inferioritatea inteligenței, nici din lipsa naturalei aptitudinii, ci numai din caracterul ei de maternitate, și mai cu sémă din lipsa unei sănătoșe educațiuni și instrucțiuni, pentru că alt-fel ce ar însemna acele strălucite

(1) Vezi No. 3 al Revistei „Lumina pentru toți.“

astre feminine, cari colorază, prin cele mai vii trăsurî, toate paginile literaturii, artelor și științelor de tot geniul cu tot disprețul în care a fost lăsată femeia?

Dar cine nu și va pleca capul și nu va stîmă cu venerațiune, față cu timpul și cu puținul interes ce s'a pus tot d'a-una la educațiunea femeii, când va auzi pronunțându-se numele *Hortensiei*, fiica celebrului Hortensiu, *Tuliei* fiica lui Cicerone, *Hipathiei* fiica lui Theon, *Theanei* fiica lui Pytagora, *Lauriei* de Bassi, *Emiliei* de Breteuil, *Oliviei* de Nantes, domnei de Staël, domnei *Dacier*, domnei *Genlis*, domnei *Guizot*, domnei *Hamilton*, *Dorei d'Istria* și miș de alte luminătoare stele⁽¹⁾ cari împodobesc în modul cel mai strălucit tot domeniul literar, științific și artistic?

Voiți acum putere de voință, tărie de caracter și de severă prudență la femei? Deschideți istoria lumii și priviți dintre miș altele pe *Leona*²⁾, acuzată în conspirațiunea contra fiilor lui Pistrate, tiranii Atenei; pe *Epicaris*³⁾, compromisă în conspirațiunea lui Pison, contra lui Neron și cred că noi bărbații vom pleca capul cu smerenie înaintea unei asemenea puteri de voință, tărie de caracter și severă prudență, de care nu este capabilă decât numai femeia.

Voiți încă a proba dacă femeia se găsește în stare a nutri în sufletul său amorul și devotamentul patriotic? Deschideți din nou istoria umanității și comparați pe *Codru*, *Deciu*, *Leonida* și *Fabiciu* pe cari obicinuiți a cita de câte ori vorbiți de devotament și amor patriotic, între altele cu cele trei fete ale lui Laos: *Frasiteea*, *Eubule* și *Theope*; cu cele două fiice ale lui Erectheu: *Pandora* și *Protogeni*, cu mama lui *Cleomene*, cu *Veturia* mama lui Coriolan, cu mama lui Pausania, cu *Phocenele*, cari la începutul unui asediū, ce avea de scopu destrucțiunea orașului lor, jurară a se arunca în flăcări dacă orașul va căde în mânele vrăjmașilor; cu devotamentul cetățenelor romane, cari, în timpul lui Brenus și Anibale, salvară Roma de jaf și incendiū, dând spre despăgubire toate nestimatele lor. Mai comparați și cu *Quintia Crispila*, femeia imperatorului Maxim, care, incongiurată în Aquilea, dete acel virtos esemplu femeilor orașului de a și tăia părul și a-l împleti în corde de arcuri și mașine de război, trebuitoru la serviciul lor; cum și cu mama lui *Ștefan cel mare*, care refusă intrarea în palat fiului ei

¹⁾ Negreșit că, dacă D-l M. C. Florențiu, autorul studiului ce reproducem aci n'a menționat pe Carmen Sylva, cauza a fost numai că nu era nimic scris în românește asupra acestei persoane, la 1883.

Redacția.

²⁾ Leona fiind supusă celui mai crud supliciū, împreună cu alți conspiratori, arătă atăta dispreț și tărie de caracter carnelor, încât disprerară d'a pute inventa torturii mai aspre, prin cari să pōtă obține dela densa mărturia ce căutau. Cu toate acestea într'una din zile, această nemuritoare femeie, temându-se ca violința casnelor să nu i slăbescă rațiunea, și să smulgă secretul, și tăia limba cu dinți și o scupă în fața carnelor ce o întreba!

³⁾ Istoricul Tacit ne spune că Epicari, fiind supusă împreună cu alți conspiratori, la oribilul supliciū al focului și biciuclor, în violența torturilor, bărbații aș divulgat chiar pe mamele lor, pe când această femeie remase mută și nesimțitoare în fața celor mai atroce cruzimi. Dar în cele din urmă, spre a scăpa de atâtea suferințe, preferă a se sugruma decât a datora viața unei denunțări!...

mai 'nainte d'a fi biruitor contra vrăjmașilor patriei sale, și credem că femeia va fi destul de triumfătoare și de astădată.

Dar pôte se va întreba cu multă mândrie despre chestiunea, dacă se găsește femeia în stare a'și apropria și la impregiurări a pune în practică și curagiul răsboinic sau virtutea militară. De și am dori ca în această privință triumful să nu fie de cât numai al bărbatului, rămânând femeii nepătat nobilul ei rol de împăcătoare și indulcitoare a sălbaticiei furii bărbătesci, dar au fost impregiurări grele, în cari lăcomia și ferocitatea omenilor au silit pe femei, într'un esces de zel, pentru apărarea unor sentimente mari, să-și uite sau cel puțin să și părăsescă pentru un moment marea și divina ei misiune de recreatrice a binții umane, și să se arunce în scena răsboinică sau destructoare, în care, cu totă debilitatea ei fizică a întrecut adesea pe cei mai mari și străluciți răsboinici, redând curagiū și viață învinșilor disperați a reinălța tronuri distruse și a ridica națiunii ingenuchiate. Din nemărginita mulțime a eroinelor, ce ne presintă istoria la toate popoarele pământului, ni se pare destul a cita pe *Harpalice*, fiica lui Licurg, care în fruntea unei mici trupe se aruncă asupra Geților și liberă pe părintele său, care căduse captiv: pe *Cratesipoli*, principesa Sicioniei, care în capul micii sale garde învinse pe insurgenții orașului; pe *Archidami*, care sili pe Pyrrhus a ridica asediul Spartei; pe *Telesila*, care, în capul unei armate de femei respinse, în bălăe regulată, pe Demarat și Cleomen, generali Lacedemonieni, cari jefuiau orașul Argos; pe *Victorina*, femeia lui Victorin, care desfășură atâtea vitejii și curagiū în răsboe, încât fu numită *cea armelor*; pe *Margarita d'Anjou*, mare general, care repurtă două-spre-zece victorii; pe *Bonna*, femeie de nascere obscură care se ilustră în mulțime de răsboe, luă cu asalt terea cetate de Pavano și apără cu multă vigore Negropontele în contra Turcilor; pe *Jeannu d'Arc* gloria Franciei și gróza Engliterei; pe *Stanca*, Dómna lui Mihaiū Vitezul, care luă comanda în campamentul de la Ploesci, și în fine pe *Caterina Figueur*, care luă parte mai în toate campaniile armatelor franceze, sub consulat și imperiū, aruncându-se cǎ d'ântăiū în luptă, scăpând viața la mulțime de generali, și din cari luă șese rane: trei lovituri de sabie, două lovituri de glonț, și o lovitură de lance fără a perde curagiul și pentru cari priimi din partea lui Napoleon I aceste meritate vorbe *Domnișóra Figueur este un brav!* și credem și aici, ca și la chestiunea precedentă, că curagiul, patriotismul și disprețul morții pentru glorie și virtute la femei va egala, dacă nu și va întrece pe cei mai mari și mai rari căpitanii.

Dar despre chestiunea pudorii și sincerității amorului conjugal, ce se va zice? Aci femeia apare singură! Istoria nu ne presintă nici cel puțin un singur bărbat egal *Lucreției*, care se sinucise nemaī putend vieții în urma violațiunii, ce suferi din partea lui Sextus-Tarcentiu, nici unul asemănat ficelor lui Phedon, cari se aruncară într'un puț spre a'și apăra onórea; nici unul egal cu *Sophonía* și *Cornelia*, cari se sinuciseră spre a nu deserta de la onóre, devenind necredincioase conșoților lor!

Devotamentul conjugal și amoral filial s'a găsit adesea și la bărbat,

dar foarte departe de al Dómei *Clavière*, care înștiințată, că bărbatul ei s'a sinucis în temniță, spre a scăpa de ferul călăilor, își regulă afacerile, mângâia pe copii, le dete o tutóre, apoi închidându-se în camera ei de culcare luă un pumnal, și c'o liniște catonică și'l implântă în pept pronunțând aceste ultime vorbe : „ *Amice, ei ne-au despărțit, dar eu sbor a te regăsi* ”⁴ Forțe departe de al Domnișórelor *Cazotte* și *Sombreuil*, cari de deci de ori se aruncară în mijlocul călăilor, desprețind mórtea spre a scăpa viața părinților lor. În fine cu totul neînsemnat pe lângă al Dómei *Lefort*, care în sângerósele ȓile din 1793, cumpărând voea de a intra în carcera bărbatului ei, condamnat a nu eși de aci de cât spre a fi decapitat, schimbă vesmintele cu ale lui, și la umbra acestei deghisațiunii condamnatul eși din carceră, rămânând femeea! A doua ȓi, descoperindu-se fraudă, D-na *Lefort* fu dusă înaintea feroceluí reprezentant al poporului, care vedënd'o strigă cuprins d'o secretă admirațiune : — *Nenorocito ! ce ai făcut ? — Datoria mea, calău, făți și tu pe a ta ! ... Iată femeea :*

Dar constatând aceste merite ale femeii, nu va crede cine-va că cerem emanciparea ei, așa cum o înțeleg câte-va capete intusiaste? Ferescă Dumneȓeu, noi nu cerem acésta, căci atunci am cere nefericirea ei. Noi arătând meritul de care este capabilă femeea, cerem emanciparea ei de jugul ignoranței, în care se găsește despre datorii și drepturile ei. Cerem emanciparea ei de acel spirit de vanitate și disimulațiune ce o predomină. Cerem emanciparea ei de sub imperiul acelei copilărești inclinări către tot ce este frivol și ușure. Cerem în fine emanciparea ei de sub domnia acelui spirit de dispreț și desgust către tot ce cere serioșitate și matură meditațiune. Dar cerënd acésta nu vom găsi óre protivnici, cari să ne acuse de inconștinți, ca pe unii ce am susținut, că cu tot disprețul în care a fost lăsată femeea în toți timpii, é a dat probe în tóte împregiurările de cele mai nobile și bărbătești acțiuni de capacitate și virtute? Noi răspundem acestora cu un mare moralist că, „ *ar trebui să așteptăm mórtea morală a întregului gen uman dacă, din timp în timp, niște suflete privilegiate n'ar scăpa, prin bunătatea divină și dragostea maternă, de miserabilile nóstre educațiuni!* » Miserabilile nóstre educațiuni ! Espresiunea pare cam grea, dar fie ; adevérul o justifică și procedarea o probează pe fie-ce moment. Priviți nu numai nepăsarea absolută mai a tuturor familiilor pentru educațiunea copiilor lor, dar încă și strălucitele programe ce se dau pe fie-care an aședemintelor de cultură publică. Ele cuprind o lume de limbí, cari de cari mai pompóse, mai pretențio-e și mai nepotrivite cu etatea copiilor ce le studiază și cu necesitățile reclamate de viața practică. Dar rezultatul ? Dar eminentul progres ?... Vedeți-l în următoarele linii, împrumutate dintr'o operă laureată de Academia francesă¹⁾: „Priviți acésta sgomotósă tinerime ce varsă, ca niște torente, pe fie-care an colegele nóstre. É întră în lume fără imaginațiuni frumoșe, și ca desamăgită de lume, nemulțumită de dënșsa mai înainte d'a se fi exercitat într'ënșsa ; niște copii, niște minori, lipsiți de gingășia inocenței

¹⁾ Acestea se scriea pentru Franția pe la 1835, și s'au realizat în răsboiul franco-german de la 1870—71.

și grațiile frumoșei văstre, iată generațiunea noastră ! Și apoi câtă aprindere către nelegiuire ! Câtă putere spre a judeca rău ! Această tinerime vorbește, dar vorbirea ei nu inspiră de cât spaimă ; ă scrie, dar paginile ei sângerose nu produc de cât desgustul ! ă poetiséză, dar poesia ei nu este de cât adulterul și amorul ! Poesie cu totul materială, poesie de decorațiune și oróre, fără povețe pentru vieță, fără respect pentru familie și fără morală pentru societate. Pretutindenî în scrierile ei după senzațiunile inimei vin convlusiunile jertfelor supuse cruđimelor, casnelor și faptelor călăului ! Nu s'ar puté dice óre că sentimentele naturale s'au stins după fața pământului, și că numai sunt nici inspirațiunii dulci, nici amóre de virtute ?" Și apoi esclamă : „ A ! nenorocite mame ! Ce ați făcut din copii voștri ? Ce vorbe ați rostit pe leagănul lor ? De care glorie ați indeletnicit fragedele lor imaginațiunii ? Și unde este Dumnezeuul, căruia i-ați învățatú să se róge ?“

Va urma)

In loc de răspuns revistei „Contemporanul“ ¹⁾

Iată acum imputăvile ce 'mî face revista «Contemporanul». Ele sunt de doué feluri : unele privitoare le vorbe, la limbă ; őr altele la idei.

I. In privința limbii mi se impută că rău am făcut de am întrebuințat vorbe noi, necunoscute cititorilor noștri, și pentru ca să dovedescă acésta citéză din No. 1. al revistei noastre vorbele următoare : *consultare, inițiare, chestiune, precisă, indulgență, defecte, expresiú, sens, dirige, destinată, stabilire, banale, exaltându'i ilusiile, precipitându'l in desilusie, deja, diferite înclinări, dificultăți, divisare, superficial, posibil, confus, isolare, grav, maturitate, distrus, (flóre) involtă, profund devotament, grosieră, replicaiu, prodigiósă, distracție, etate, resoluțiune, agitată imediat, favorisare, suferind, mama mare, oferind, persóne femenine, abundantă, innumér, corige, eróre, finire, acomis o eróre, arbitrar, sacrificiú, prefer, mediocru, protector.*

Eú sunt cel dintăiú care recunosc că, dacă acésta listă de vorbe s'ar citi sătenilor cari nu știú carte, de sigur că unele din ele, dar numai unele din ele, n'ar fi pricepute de ei, când ar fi astfel citite aparte, una câte una ; pe când, dacă li s'ar citi bucata întrégă în care se întrebuințéză fie-care din aceste vorbe, atunci ar fi prépuține din ele cari nu s'ar întelege de săteni, afară negreșit de diceri, precum replicaiú, *deja, exaltându'i ilusiile, precipitându'l in desilusie*, cari, este drept, că nu trebuia să le întrebuințez în revista «Lumina pentru toți.»

Cu tóte acestea, dacă aş avé fericirea ca săteniú să doréscă a citi acésta revistă și că numai din cauza unor astfel de vorbe n'o citesc, eú aş fi gata să nu măi întrebuințez nici o vorbă noă, pe cât se póte. Inșă prin sate n'am alți cititori de cât învățători, învățătoare, proci și pré puține proprietari, și eú cred că tóte aceste persóne înteleg fórte bine stílul revistei mele ; căci, pînă și cărțile ce se învață de copii în

(¹) Vezi No. 4. al revistei

clasele primare de prin sate, precum și gazetele ce se citesc mai mult de cât or-ce prin sate, au mai multe vorbe noi de cât acele cari au scandalizat pe domni redactori ai *Contemporanului*. Dar lucru curios că și *Contemporanul* cuprinde asemenea vorbe, ba unele încă sunt așa de hócane că, dău, nici jumătate din corpul didactic nu le ar pute înțelege, dacă aș face o listă de ele. Parte sunt latinisme, parte diceri întrebunțate numai în unele localități. Și drept probă să nu mergem mai departe de cât la numărul în care s'a publicat injuriile scrise la adresa mé. Iată câteva monstre : *rotofee, salt, scatulce, zgribulit, bléscă* (nu pléscă), *să și schimbe statul* (în sens de : să și schimbe poziția, locul), *ochi strălucitori și întunecoși* (ia închipuiți-vé niște ochi strălucitori și întunecoși), *dugleş, măhălósă, hiltav, izbă, valize, vișni, cheljănare, hlobe, se puse în pórá mâța, inconscient, impulsiv, evoluție, abstract, superficial, contestă în principii, non-sens, ca atare, argumentațiune, concepțiunea progresului, reacționară, generațiune, posibil, inorganică, intelectualmente, virtualmente* (nu cređ că se găsește vr'un Român care să susție că terminarea «*almente*» este românescă), *chestiune, superioritate, finulitate, regres, catalepsie, efemer, à la lettre, egoist, altruist, à quatre épingles, supape, remedii, Le progrès dans l'ordre, paliative, buratecul, inducțiune, obiecțiune, angajat, destóe, năstrușnică, psihic, horhaur.....* dar în sfârșit să ne oprim aci ; căci din cele citate se vede de ori-cine mai întâiu că între ele se află cé mai mare parte din cele imputate mie ; apoi altele tot noi însă mult mai grele de priceput, căci sunt întrebunțate mai mult de specialiști și în fine se véd printre ele unele cari în partea României numită altă dată Muntenia, cu greu s'ar pute înțelege de cineva, precum sunt : *năstrușnică, zgribulit, dugleş, hiltav, bléscă, vișni, hlobe*, și altele de felul acesta. Ce se mai dîcem încă de atâtea espresii franțuzești, scrise chiar cu ortografia francesă, precum sunt : *à quatre épingles, le progrès dans l'ordre* etc ? De sigur că s'au găsit cititorii de ai *Contemporanului* cari n'au putut pricepe multe vorbe, frase chiar și de aci inseși bucăți întregi. Dar înainte de a păși mai departe, mă simț dator s'o declar că dacă am citat vorbe din *Contemporanul*, acésta n'am făcut'o, pentru că aș fi contra tuturor felurilor de vorbe citate ; ci mai numai pentru ca să vadă cititorii cât de nedreptă este imputarea ce mi se face.

Tot în privința limbii mi se impută că am făcut greșeli contra gramaticii, căci la pagina 8, am scris „*scrierile pedagogice ar trebui să ia locul tuturor cărților nefolositoare cari nu fac de cât săl vatáme* (pe om)....“, pe când *Contemporanul* susține că în loc de „*nu fac de cât.....*“ trebuie să dîc : „*nu pot de cât*“. Nu dîc că nu s'ar pute dîce și astfel, dar noi vorbim în amândóe felurile, de și poporul nu întrebunțază nici una din aceste construcțiuni.—Altă frasă contra căriia se ridică *Contemporanul* este acésta : „*Cine dar ar poté tăgădui că grădinarul n'are nici o influență asupra plantelor din grădina lui?*“ Față cu acésta frasă, redacțiia acelei foi adreséză următórea imputare ; „*Vrea să dîcá D-l fost revisor școlar nu știe nici întrebunțarea negațiilor în românește, de vreme ce spune tocmai dimpotrivă de cum vrea să scrie.*“ Pentru ca cititorii să judece mai bine între părți, de-

clarăm că prin frasa în cestiune am avut intenția să spui că : » *se știe de totă lumeacă grădinarul are influență asupra plantelor din grădina sa.* «
 Judice acum fie care, dacă această cugetare se coprinde sau nu în frasa : « Cine dar ar pute tăgădui că grădinarul n'are nici o influență asupra plantelor din grădina lui? » Mai departe sunt *incriminat* că s'au găsit două adiective neacordate cu substantivele lor, din cari unul în frasa : « s'a comparat la rândul său **persónei însărcinată cu educația** » și altul în aceasta : « **din cauza sănătății sale sdruncinată** ». Nu cred că s'ar mai pute găsi cineva care să nu recunoscă réua credință a ponegritorului ; dar ca să scurtez, declar cititorilor mei că acestea nu sunt de cât unele din cele mai mici greșeli de tipografie, de cari furnică și *Contemporanul* ; căci altfel, cum s'ar pute esplica, între altele, formele : « *D-le Bălténu* » și « *D-le Băllene* », întrebuițate când una când alta chiar în articolul din cestiune ? — În scrierea « *Carmen Sylva* » s'a repetat de mai multe ori espresia : « *călători în Elveția, în Suedia, în Franța, în Italia, în Rusia, în Prusia* », dar când s'a vorbit și de călătoria în *Englitora*, tipografia a pus « *la* » în loc de « *în* » și apoi să te ții la Mordax, căci să nu uităm masea autorului injuriilor, să te mai ții, ȳic, la această mască numită Mordax, cum își dă arama pe față, voind totodată să arate că este afară din cale pricepută. Vor cititorii noștri să cunoscă minunea eșită din capul lui Mordax cu această ocazie ? Iată'o :
 » *Aice* (să se noteze forma *aice* în loc de *aici*), *aice* ai nemerit'o, *D-le Bălténu*, nu'ți chip de tăgăduit. *Ne-ai desarmat !* (să se noteze și semnul exclamației, care arată mișcarea întregii ființe a lui Mordax). *Ne-ai desarmat !* Se înțelege, numai cei ce nu știu românește cred că trebuie de pus : *în, prin* ; cei ce au înțeles însă pînă *la* fund limba noastră ȳic : » Am călătorit *la Rusia*, « unii ȳic și *na Rusia* ; dar aceia is pré din cale afară. «

Să ne erte cititorii noștri că le dăm să citescă astfel de trufanda ; dar am fost silit să fac acesta, ca să nu mi se ȳică pôte că am schimbat vr'o idee de ale lui Mordax. Când vezi cazul ce Mordax face din niște mici greșele tipografice, ai fi în tot dreptul să te aștepți ca *Contemporanul* să n'aibe nici o greșelă tipografică. În realitate însă revista lui Mordax este mai bogată în asemenea greșele de cât » *Lumina pentru toți* », și nu este greu să constate acesta or cine ; căci n'are decât să deschiză tot numărul cu pricina la pagina 443 și va vedé două greșele tipografice la mică depărtare una de alta : va vedé *de* în loc de *ce* (lucru ciudat de vreme *de* Marcu) ; va vedé *să* în loc de *să* (« Hristos trebuie să *să* vie ») !

Dacă se va deschide în altă parte, se vor găsi alte greșeli ; precum, din întâmplare, deschidând la pag. 389, găsesce » *generațiile nouă* », care nu pôte fi de cât o greșelă tipografică și precum dovedește *erata* de la finele fie-cărui număr al *Contemporanului*. Prin acestea, nu voesc să apăr greșelele tipografice, din contră sunt cu totul contra lor și de mai multe ori m'am plâns de ele patronilor tipografiei ; dar voesc numai să constat că redacția unei reviste nu este vinovată de asemenea greșele, dacă nu le susține.

(Finele în numărul următor).

BIBLIOGRAFIE

Știința și Economia Politică este titlul unei broșuri editate și provădute cu o prefață de D-l I. Găvănescu. Autorul e ténérul *Demir Sion*, născut în 1861 și mort în 1884, în etate de 23 ani, fiul distinsului nostru poet și fabulist G. Sion. Asiduitatea și bunele dispozițiuni ale spiritului făcură pe Demir Sion să termine liceul și să ia bacalaureatul la vârsta de 18 ani, în 1879. În 1880, fu trimis de părinți la Paris pentru studii. Și alesese ingineria. Intră în școala preparatorie a lui Duvi-gnon, din Paris, după un an fū admis prin examen în școala de poduri și șosele.

În vara anului 1884, după trecerea examenului anual, venind în țară, mórtea îl răpi în scurt timp, lăsând familia desolată. El făcea parte din tinerii cari depărtați de la petrecerile zadarnice, își exercită spiritul cu citirea, analiza cărților științifice.

Pușini sunt aceia cari la vârsta de 23 ani să fi citit, pătruns, atâtea scrieri ca Demir Sion. Cele trei biblioteci francese de filosofie și știință: *Bibliothèque de philosophie contemporaine*, *Bibliothèque de sciences contemporaines* și *Bibliothèque scientifique internationale*, *Herbert Spencer*, *Auguste Comte*, *J. St.-Mill*, *Karl Marx*, romanțele lui *Dickens*, *Tackeray*, *Conta*, *Maiorescu*, poeziile *Byron*, *Musset*, *Heine* fură citiți. Din acestea vedem că Demir Sion voia să își echilibreze spiritul ferindu-se de cultura unilaterală. Dupe atâtea citire, când se pregătia să manifeste activitatea și prin producțiune, mórtea îl luă, nelăsându-l de cât să tragă liniamentele unui studii important pe care avea în urmă să-l desvolte, după cum spune însuși.

În acest studii, autorul se întreabă: Economia politică pôte fi numită ađi, *Știință*? Răspunde: Nu, și expune cauzele inferiorității relative a Economiei politice de ađi, față cu alte științe. Dice că economistii au restrâns mult cadrul științei lor, nepunând-o prin deslegarea cestiunilor principale în relațiune cu cele-lalte științe, cum sunt *Biologia*, *Psichologia*, *Sociologia*, etc. Științele merg mână în mână, un progres făcut într-o știință să resfrânge și asupra celor-lalte. Cum s'ar fi putut proba mai bine analiza chimică a apoi de cât prin electricitate? cum s'ar fi explicat multe fapte fiziologice fără electricitate? și câte alte exemple.

Apoi la producțiunile industriale spune că trebuisc adăugate și cele intelectuale, căci tôte producțiunile omului la origină sunt intelectuale, fie ele artistice, științifice, industriale, nasc ca idee și în urmă iaă forma sensibilă. De asemenea dice, că mai toți economistii fac să consiste economia politică în studiul producțiunii, distribuțiunii și consumațiunii hogăției pe care nu o ia în adevăratul sens; căci o reduc numai la a-vere palpabilă, făcând asfel ca Economia politică prin definițiunea dată obiectului ei principal, să stea în contradicțiune cu sociologia și cele-lalte științe, al căror scop comun e atingerca fericirii. Inchipuiți-vé un

părinte care pentru a-și înmulți banii, căci numai prin acesta crede el adevărata bogăție, desprețuește hrana fizică și intelectuală a urmașilor săi. Ce rezultă? O generațiune slăbănogă, ignorantă. Unde e progresul? unde e fericirea?

Cu asemenea cestiuni, apoi în susținerea argumentelor sale solide, trecând de la fapte din lumca reală în lumea ideală, bună oră acolo unde arată că fenomenele economice sunt mult mai complicate de cât cele fizice, ține: «Dacă în fenomenele fizice nu este nici o cauză care să lucreze izolată, separată de cele-l'alte, ci toate lucrează în același timp, și fie-care își pune într'un fenomen porțiunea sa de efect, cum în fenomenele economice s'ar pute reduce legile la două, trei principii simple, din cari să resulte totul, când ele depind în mare parte de un factor complex și anevoc de determinat, înzestrat cu voință, cu interese, cu aspirațiuni, cu simpatii; de un factor, care, de și nu poate să impună forțelor naturei și să le schimbe, poate însă să le ia în folosul său; de acea ființă, la care o evoluțiune de sute de mii de secolii a lucrat ca să o aducă în starea superioară în care se găsește astăzi; de acel primat, numit om, despre care tot ce se știe ca ființă morală, este că înțelepții cei mari au avut asupra lui opinii contradictorii?» Inteligentul autor termină zicând că Economia politică trece astăzi prin aceleși forme prin cari a trecut și cele-l'alte științe, și crede că mai curând sau mai târziu va eși din strâmtoarea în care se găsește, căci forța spiritului smulge din secol în secol câte un vâl de pe chipul naturei. Privind istoria și victoria inteligenței în luptele sale cu *Necunoscutul*, credința în progres se întărește

Aparițiunea acestei broșuri era necesară din mai multe puncte de vedere. Pe de o parte D-l Găvănescu în prefața sa schițează așa de bine trecutul acestui tînăr, și arată așa de bine calitățile ce-l împodobia, iar pe de alta citindu-se scrierea regretatului autor, tinerii din generațiunea lui, vor înțelege că datoria lor este de a-și mări activitatea pentru a mai micșora din golul simțit prin disparițiunea timpurie a colegului lor, așa că contingentul adus de generațiunea din care face parte și el să nu scadă așa de mult.

M. M.

D I V E R S E

Nu mai trebuie lemne pentru încălzit. — Un domn Strobach a inventat în Iași o substanță combustibilă, menită a înlocui lemnele de încălzit, cu un avantajiu enorm în ce privește cantitatea de căldură și prețul.

Inventatorul s'a asociat cu un capitalist din Odesa d. Helder, și d. Iorgu Iorga, pe a cărui proprietate urmează a fi și instalată fabrica.

Unul din redactorii *Gazetei medicale* a avut ocaziune a constata însuși începutul fabricării acestui combustibil și-a incredințat că în adevăr o bucată din această materie combustibilă, în forma unei cărămiți, care după cum incredințază d. Iorga și d. Strobach inventatorul, costă

numai jumătate centimă, pusă în sobă, arde în timp de 50 minute și produce o flacăra destul de mare, și atât caloric în cât soba se încăldește în câte-va minute.

Dacă am face puțin calcul lesne se poate vedea că în 24 ore, presupunând că am voi să ardă continuu focul în sobă, nu ne-ar trebui de cât 28 bucăți care costă 14 centime, sau pe lună 4 franci și 20 centime pentru o cameră.

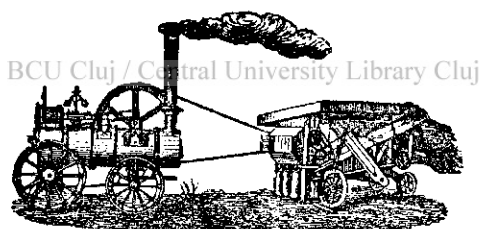
Vedem d'or că din punct de vedere economic este mai mult de cât avantajos.

Din punct de vedere igienic iarăși prezintă avantaje, de ore-ce fumul ce rezultă din ardere are miros de gudron, care răspândindu-se în atmosferă nu poate fi de cât salutar, desinfectându-o.

În fine cea ce este mai principal, presupunând fabricația pe o scară mai întinsă, se va înlătura distrugerea pădurilor și lemnele se vor înă trebuința în alt scop.

[„Galații“ din Galați].

Vulcanul Cotopaxi, din America (în statul Ecuador), a făcut erupțiune la 11 Iuliu trecut, a distrus 100 de case din orașul Chimbo și a ucis mai multe persoane.

Mașinăria agricolă în Germania. — La 6 Iuniu, 1882, s'a făcut recensimentul mașinilor agricole întrebuințate în Germania și s'a constatat că erau întrebuințate 491,746 de mașini, din cari :

Pluguri cu vopori	836
Mașini de semănat	63,842
Mașini de secerat	19,634
Mașini de trecerat	374,057
Alte mașini	restul

Când vede cineva această sumă de mașini agricole răspândite într'o țară care nu trece de agricolă, trebuc numai de cât să-și esplice acesta prin faptul că oamenii cu cât sunt mai învățați cu atât mai mult caută să profite de toate invențiunile, pentru ca munca să se facă mai bine, mai repede și mai economic. Profite agricultorii noștri de acest exemplu.

„Galații“ din Galați.

Căți Ovrei sunt pe fața pământului.— Buletinul societății geo-

grafice din Marsilia, pentru luna Iuniu a. c. dă următoarele cifre asupra populațiunii Israeliților pe tot pământul.

În total sunt 6.377,602 Ovrei pe pământ, și anume dupe continente avem:

In Europa	5,407,602	In Portugalia.	200
In Asia	245,000	In România	260,000
In Africa	413,000	In Rusia	2,352,145
In America.	300,000	In Serbia	3,492
In Oceania.	12,000	In Suedia și Norvegia .	3,000
	<u>6,377,602</u>	In Turcia Europenă. .	116,000
Er dupe țări avem :		(Asia) In Turcia Asiatică	150,000
In Germania	561,612	In Persia	15,000
In Anglia	60,000	In Rusia Asiatică . . .	47,000
In Austro-Ungaria . .	1,643,708	In Turkestan și Afganistan	14,000
In Belgia	3,000	In India și China . . .	19,000
In Danemarca.	3,946	(Africa) In Algeria . .	35,000
In Spania	1,900	In Maroc	100,000
In Franța	70,000	In Sahara	70,000
In Grecia	2,652	In Tunisia	55,000
In Elveția	7,373	In Tripolitania	6,000
In Olanda	81,693	In Abisinia	200,000
In Italia	36,289	In Capul buneii speranțe	1,000
In Luxemburg	600	In Egipt.	8,000

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Galații“

Statistica Bulgariei.— Poporațiunea Bulgariei se urca, la 1 Ianuarie 1884, la cifra de 2,007,919 locuitori, din cari 69.94 la sută sunt ortodocși, 28.79 mahomedani. 0.72 evrei. 0.55 aparțin altor culturi,

După naționalități, 67.0 la sută sunt Bulgari. 29.26 la sută Turci. 2.44 la sută Români, 0.62 Tătari, 0.58 Greci, 0.19 Armeni, 0.09 Serbo-Croați, 0.06 Germani, 0.06 Ruși, 0.12 Albanezi, Italiani, Unguri, Cehi și Francezi.

Intru cât privește comerțul exterior al Bulgariei pentru anul 1883, Austro-Ungaria e în fruntea tuturor celor-l'alte națiuni, c'un import în valoare de 14,136,711 pfunți turcești, după aceea vine Englitera cu 9 milioane, Turcia cu 5.2 milioane, Italia cu 16 milioane, Franția cu 2.1 milioane, România cu 3 milioane, Rusia cu 1.2 milioane și Rumelia orientală cu 1.1 milioane.

Valoarea esportului din Bulgaria în Turcia era de 8.6 milioane, în România 8.3 milioane, în Rumelia orientală 5.2 milioane, în Franța 4.5 milioane, în Englitera 3.9 milioane și în Austro-Ungaria 2.4 milioane. «Românul.»

La Sf. Dumitru viitor (26 Octombrie 1885) se mută în altă casă mai mare și mai bună, **Calea Moșilor 138.** — **București.**

EDUCAȚIUNEA

PENSIONAT DE BĂEȚI

AL LUI

—= ENIŪ BĂLTÉNU =—

aflat acum

Intre strada Cernica No. 4 și strada Negustori No. 7

[Peste drum de Biserica cu Sfinții]

BUCUREȘTI

In acest pensionat se primesc scolari

Interni, Externi și Demi-interni pentru
clasele **Primare, GIMNASIALE și Comerciale**

Este speranță că acest an se va înființa și grădina de copii (Kindergarten)

Acest pensionat este situat în poziția cea mai sănătoasă a capitalei, aproape de școala comercială, de liceul Mateiș Basarab, de gimnasiul Lazăr și de gimnasiul Mihaiș Bravul.

Acest pensionat **a probat cu fapte**, anul trecut, să știe să 'și facă datoria în conștiință. Scolarilor cari au terminat clasele primare, li s'au dat atestate de la școlile statului, fără să rămână nici unul repetent. Școlarii gimnasiali și comerciali au urmat cursurile la școlile publice, unde au și depus examenele, fără ca nici un scolar gimnasial, înscris în regulă, să rămână repetent, ba încă unii au luat premii.

Anul trecut, am încercat să fac clasa I gimnasială în pensionat, numai cu puținii școlari cari la finele anului scolar depuind examen la gimnasiul Lazăr au fost toți promovați.

Pentru-că pensionatul se mută într'o casă mai mare de la Sf. Dumitru viitor, acest an se vor primi scolari cu prețurile scădute mai cu seamă copiii cei mici.

Scolarii sunt obligați să vorbescă tot dauna în limba **germană și francesă**, în care scop s'au angajat persoane anume cu contract în regulă. Pentru îngrijirea copiilor mici s'a angajat o damă germană.